

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра економіки, аналітики, моделювання
та інформаційних технологій в бізнесі

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

«Моделювання оптового товарообороту малого підприємства
(на прикладі ТОВ «КАРСОЙЛ», м. Хмельницький)»

Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Освітня програма Економічна кібернетика

Шифр ДРЕК.18004.01.01.00

Виконала: студентка II курсу група ЕКмз-22-1 _____ І. Ю. Бондарчук

Керівник: _____ К. В. Горбатюк

Нормоконтролер: _____ О. В. Пилип'як

До захисту допускаю:

Зав. кафедри ЕАМ та ІТБ _____ П. М. Григоруk

_____ 2023 р.

Хмельницький, 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: економіки і управління

Кафедра: економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі

Освітній рівень: «магістр»

Галузь знань: 05 «Соціальні і поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: Економічна кібернетика

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ЕАМ та ІТБ

_____ П.М. Григорук

« ____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Бондарчук І. Ю.

1. Тема роботи: «Моделювання оптового товарообороту малого підприємства (на прикладі ТОВ «КАРСОЙЛ», м. Хмельницький)»

керівник роботи: Горбатюк К. В. к.е.н., доцент, доцент кафедри ЕАМ та ІТБ,
затверджені наказом вищого навчального закладу від 03.09.2023 р. № 119 дод. 7

2. Строк подання студентом роботи 22.12.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова та навчально-методична література, періодичні видання, нормативні та законодавчі акти, статистичні дані, звітність підприємства.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): У дипломній роботі слід:

- у першому розділі провести узагальнення інформації з літературних джерел та провести теоретичне обґрунтування підходів до моделювання оптового товарообороту малого підприємства;

- у другому розділі проаналізувати господарську діяльність малого підприємства;

- у третьому розділі слід здійснити моделювання та подальше прогнозування оптового товарообороту малого підприємства за різними методами із застосуванням інформаційних технологій.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиця теоретичних підходів щодо дослідження оптового товарообороту, таблиця основних техніко-економічних показників малого підприємства, вихідні дані та результати моделювання та прогнозування оптового товарообороту малого підприємства.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
II	Проскурович О.В.	4.09.2023	30.09.2023

7. Дата видачі завдання: 4.09.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	написання I-го розділу ДР	2.10. - 31.10.23	виконано
2	написання II-го розділу ДР	01.11. - 11.11.23	виконано
3	написання III-го розділу ДР	12.11. - 18.11.23	виконано
4	оформлення чорнового варіанту ДР (написання вступу, висновків, переліку посилань, додатків)	19.11. - 30.11.23	виконано
5	оформлення графічної частини ДР	01.12. - 09.12.23	виконано
6	чистове оформлення ДР	10.12. - 16.12.23	виконано
7	зовнішнє рецензування ДР	17.12.23	виконано
8	підготовка до захисту ДР (проведення попереднього захисту)	17.12. - 20.12.23	виконано
9	захист дипломної роботи	20.12. - 21.12.23	виконано

Студент

_____ (підпис)

І. Ю. Бондарчук

Керівник роботи

_____ (підпис)

К. В. Горбатюк

РЕФЕРАТ

Тема дипломної роботи: Моделювання оптового товарообороту малого підприємства (на прикладі ТОВ «КАРСОЙЛ», м. Хмельницький)

Прізвище та ініціали автора: Бондарчук І. Ю.

Керівник роботи: Горбатюк К. В.

Дипломна робота магістра викладена на 71 сторінці. Вона містить 17 таблиць, 29 рисунків, перелік джерел посилань з 60 найменувань та 2 додатки.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТОВАРООБОРОТ, ОПТОВИЙ ТОВАРООБОРОТ, МАЛЕ ПІДПРИЄМСТВО, МОДЕЛЮВАННЯ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ЛІНІЙНА РЕГРЕСІЯ, ТРЕНДОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ.

Об'єктом дослідження виступає оптовий товарооборот малого підприємства. Предметом дослідження є економіко-математичні моделі моделювання та прогнозування оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ».

Метою дипломної роботи є проведення дослідження, моделювання та прогнозування оптового товарообороту малого підприємства засобами економіко-математичного моделювання.

За результатами дипломного проектування проведено теоретичне дослідження сутності, проаналізовано та здійснено моделювання та прогнозування оптового товарообороту малого підприємства.

Одержані результати дипломного дослідження можуть бути використані для: оцінки та підвищення розміру оптового товарообороту малого підприємства. Побудовані у роботі моделі можуть бути адаптовані до умов функціонування будь-якого малого підприємства, що займається оптовими поставками або торговельно-посередницькою діяльністю загалом.

Дата подання роботи до захисту 22.12.2023

Підпис автора

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	5
1 Теоретичні підходи до визначення оптового товарообороту малого підприємства	8
1.1 Загальні підходи до тлумачення економічної категорії «товарооборот»	8
1.2 Основні тенденції розвитку оптової торгівлі в Україні	13
2 Аналіз господарської діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ»	17
2.1 Загальна характеристика діяльності малого підприємства	17
2.2 Аналіз оптового товарообороту малого підприємства	33
3 Моделювання оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»	41
3.1 Кореляційно-регресійний аналіз оптового товарообороту малого підприємства	41
3.2 Прогнозування оптового товарообороту малого підприємства	47
Висновки.....	60
Перелік джерел посилання.....	64
Додаток А Баланс підприємства ТОВ «КАРСОЙЛ» з 2017 р. по 2022 р.	70
Додаток Б Звіт про фінансові результати ТОВ «КАРСОЙЛ» з 2017 р. по 2022 р.	71

ВСТУП

Одним з визначальних факторів покращення розвитку країни є функціонування та структурна зміна сфери товарного обігу. При цьому, торгівля забезпечує не лише життєдіяльність людей але й сприяє розвитку як соціальних так і економічних процесів у суспільстві. Однак, умови військової агресії дещо змінили її направленість і результативність, логістичну інфраструктуру та сферу застосування. Проблемними питаннями є забезпеченість працівниками (продавцями, менеджерами, логістами), посилення ризиків, що пов'язані з переміщенням населення, формою організації торгівлі, руйнування інфраструктури та зниженням платоспроможності населення.

Тому актуальними питаннями сьогодення є процеси дослідження торговельно-посередницької діяльності, яка передбачає створення мобільної системи продажів. Вона повинна бути гнучкою щодо запитів споживачів та зміни умов підприємницької діяльності. Модифікація діяльності торговельних підприємств сприяє ефективному їх функціонуванню. Вона стає запорукою покращення економічного потенціалу торговельного бізнесу.

Дослідження щодо розвитку торгівлі висвітлено такими науковцями і практиками, як О. Азарян, М. Балабан, І. Бланк, П. Бернович, Є. Голіков, Н. Голошубова, В. Даненбург, О. Дячун, О. Кічук, О. Кулижський, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, В. Павлова, О. Савенко, С. Холод, В. Тейлор та інші [1 – 60]. Проте, питання покращення розвитку вітчизняних підприємств, що займаються торговельно-посередницькою діяльністю щодо оптових поставок потребують подальшого розвитку.

Мета дипломної роботи передбачає дослідження процесів, аналіз стану, моделювання та прогнозуванні рівня оптового товарообороту малого підприємства засобами економіко-математичного моделювання.

Об'єктом дослідження дипломної роботи виступає оптовий товарооборот малого підприємства.

Предметом дослідження у дипломній роботі магістра є економіко-математичні моделі зростання розміру оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ».

Мета, об'єкт і предмет дослідження сформуvalи основні напрямки дослідження і зумовили відповідну структуру дипломної роботи магістра. Вихідними даними до дипломного проєктування є інформація фінансової, статистичної та оперативної звітності ТОВ «КАРСОЙЛ» – за період з 2017 р. по 2022 р.

Для досягнення зазначеної мети слід вирішити такі завдання:

- 1) дослідження сутності оптового товарообороту малого підприємства;
- 2) аналіз розвитку вітчизняного оптового ринку;
- 3) аналіз основних показників діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ»;
- 4) моніторинг стану та динаміки оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»;
- 5) застосування кореляційно-регресійного аналізу щодо розвитку оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»;
- 6) прогнозування оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»;
- 7) узагальнення отриманих результатів і формулювання висновків щодо покращення розмірів оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ».

Дипломна робота магістра має традиційну структуру.

Основний текст пояснювальної записки викладено на 71 сторінках. Зміст дипломної роботи ілюструють 17 таблиць, 29 рисунків та доповнюють два додатки. Перелік джерел посилань налічує 60 джерел.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОПТОВОГО ТОВАРООБОРОТУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Загальні підходи до тлумачення економічної категорії «товарооборот»

Активні зміни в економіці викликають і необхідність перегляду окремих економічних категорій. Динамізм сучасного світу вносить у їх зміст окремі корективи. Не підлягають сумніву фундаментальні поняття, однак варто їх оцінювати з точки зору сучасних ринкових змін. Таких змін, на нашу думку, потребує категорія «оптовий товарооборот» з позиції систем продажу.

Буквально термін «товарооборот» поєднує дві категорії – товар і оборот. Отже, загалом під цим терміном розуміють обсяг виконаних угод задля купівлі-продажу товарів і надання торговельних послуг. При цьому, він поєднує кількість проданої продукції з її ціною. Усе це і формує чистий дохід, виручку від реалізації, грошову виручку або іншими словами «товарооборот».

В економічних словниках [23, 40] пропонується наступне визначення цієї категорії (рисунок 1.1).

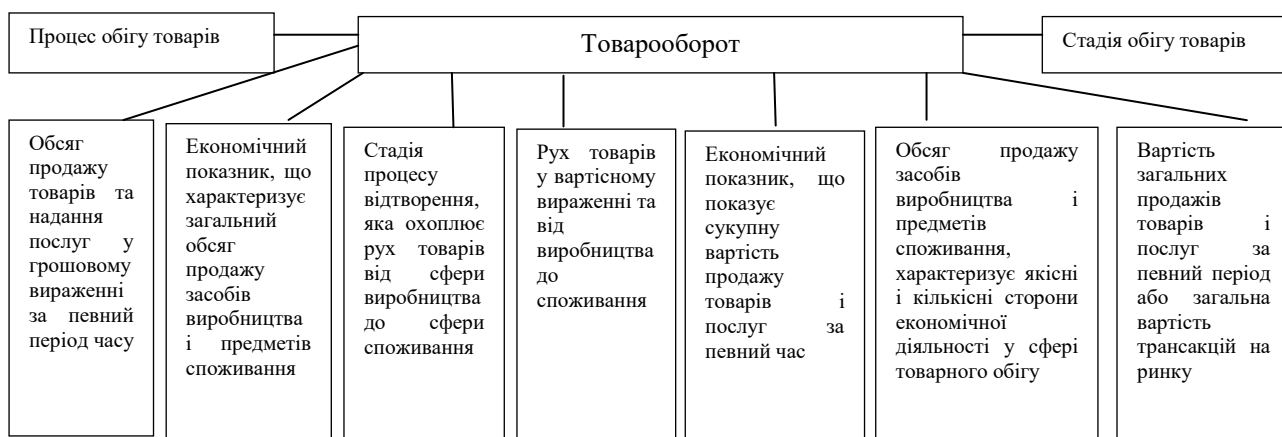

Рисунок 1.1 – Основні підходи до трактування товарообороту

Основні тлумачення категорії «товарооборот» узагальнено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до дефініції «товарооборот»

Автор, джерело	Тлумачення категорії «товарооборот»
Велика енциклопедія [23]	Виражає вартість (суму) продажу засобів виробництва і предметів споживання. Він характеризує кількісні та якісні сторони економічної діяльності в сфері товарного обігу
Оксфордський економічний словник [40]	Вартість загальних продажів товарів і послуг підприємствами за досліджуваний період або загальна вартість трансакцій на певному ринку
Бланк І. О. [5]	Визначає суму проданих товарів за певний період часу
Гринів Б. В. [17]	Це обсяг реалізації товарів населенню і іншим споживачам через організований споживчий ринок
Крамченко Л.І. [28]	Характеризується наявністю: об'єкта обміну та продажу як форми просування товару (послуги, роботи). Він поєднує у собі економічні та фінансові аспекти торговельного процесу
Мазаракі А. А. [8,35]	Є основним загальним показником розвитку торговельного підприємства, що характеризує результат його діяльності щодо залучення купівельних фондів споживачів
Мазаракі А. А., Бланк І.О., Лігоненко Л.О. та інші [8, 35]	Він обумовлює обмін товарів на гроші, перехід товару від продавця до покупця. Є показником ділової активності для оцінки кон'юнктури ринку (задоволеного попиту)
Савощенко А.С. [50]	Він характеризує обсяг діяльності підприємства, від якого залежать величина його комерційного доходу і прибутку
Сотник І.М. [54]	Виступає як фінансовий показник грошової виручки торгово-збутового підприємства за продані товари. Він є інструментом вимірювання обсягу проданих (куплених) товарів та характеризує стан його розвитку
Сотніченко О. А. [55]	Одним із важливих показників соціально-економічного розвитку країни, який характеризує заключний етап руху товарів до безпосередніх споживачів.

Згідно методологічних пояснень до класифікації видів економічної діяльності (КВЕД-2010), критерієм поділу торгівлі на оптову або роздрібну є переважаючий тип покупця (споживача) і характер використання товару [38]:

1) у оптовій торгівлі – це перепродаж (продаж без перероблення) нових або уживаних товарів іншим суб'єктам господарювання для використання у виробничій діяльності або для подальшого перепродажу;

2) у роздрібній торгівлі – це перепродаж (продаж без перероблення) нових або уживаних товарів для особистого споживання або домашнього користування переважно населенням.

Зважаючи на це, виділяють два види товарообороту [38]:

1) оптовий товарооборот – як вартість проданих суб'єктами підприємництва (юридичними особами, основним видом економічної діяльності яких є оптова торгівля) нових або уживаних товарів (продукції) як у

межах України, так і на експорт, що зазначена в оформлених для розрахунків з покупцями документах, за винятком податку на додану вартість;

2) оборот роздрібно́ї торгівлі – це узагальнений показник, який містить дані щодо роздрібно́го товарообороту підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля;

При цьому, під роздрібним товарооборот розуміють частину обороту підприємств роздрібно́ї торгівлі, що включає дохід від перепродажу переважно населенню нових або уживаних товарів (за готівку, банківські платіжні картки тощо) як у магазинах, так і поза магазинами, з урахуванням податку на додану вартість [38].

При формуванні товарообороту задіяно такі елементи ціни: непрямі податки, витрати на виробництво товарів, витрати на продаж (включаючи транспортування товарів від постачальників до місць їх продажу) і валовий прибуток (від реалізації товарів) (рисунок 1.2) [17].

Товарооборот				
Собівартість реалізованих товарів (витрати на закупівлю товарів та їх транспортування до місць торгівлі)	Непрямі податки і збори	Знижки, надані покупцям; вартість повернутих покупцями товарів	Витрати обігу	Валовий прибуток
			Сума реалізованих торговельних надбавок (комерційний дохід від реалізації товарів)	

Рисунок 1.2 – Формування товарообороту за елементами ціноутворення

Оскільки, ці складові оплачуються споживачем в процесі купівлі, тому товарооборот розглядають як реалізований попит суб'єкта підприємництва.

Досліджуючи товарооборот як загальний показник діяльності варто враховувати той факт, що доходом торговельного підприємства від реалізації товарів є частина товарообороту, представлена у вигляді суми торговельних надбавок (знижок), отриманих від реалізації товарів за певний проміжок часу. Через те, що в торгівлі нова споживча вартість не створюється, дохід від реалізації товарів є платою за наданні торговельно-посередницькі послуги

(доведення товарів до споживачів та їх реалізацію), яка становить частину виручки торговельного підприємства і називається комерційним доходом від реалізації товарів [2, 3].

В економічній літературі широко застосовується категорія «система продажів». С. Б. Холод та В. А. Павлова [56] узагальнили підходи щодо визначення «системи продажів» в торгівлі (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Визначення системи продажів в торгівлі за різними підходами

Спрямованість дослідження	Сутність визначення
Підпроцес бізнесу	Складова бізнес-процесу, яка перетворює потенційного споживача товарів і послуг в актуального споживача для зняття напруги у споживача за допомогою продажу йому того чи іншого товару, який є засобом задоволення його запитів
Системоутворюючий чинник	Сукупність дій щодо спроможності продавати клієнту (системоутворюючий чинник), ту товарну позицію, що йому дійсно потрібна, за допомогою технологій «активних продажів»
Основна складова асортиментного профілю	Процес створення ефективних моделей ланцюжка просування товарів до кінцевого споживача, у яких є можливість переглянути наявність асортименту магазину в режимі реального часу й активного моніторингу
Згруповані дії за основними етапами побудови системи продажів в компанії	Комплекс дій щодо забезпечення відповідності продукту запитам споживача, визначення каналів продажів і просування до цільових клієнтів, переведення потенційних клієнтів у статус реальних покупців, створення центрів управління продажами та співробітниками для збільшення масштабів продажів та зростання прибутку
Організація роботи комерційного підрозділу	Процес організації роботи комерційного підрозділу, що відповідає за фінансовий результат компанії в цілому
Дії, що сприяють ефективному процесу продажів	Процес перемовин між зацікавленими сторонами (продавцем і покупцем), який завершується підписанням договору купівлі-продажу товарів, що чітко визначає їхні цілі. Він поєднує усі роботи від пошуку покупців до укладання з ними угоди купівлі-продажу, а також дій, що забезпечують ефективність процесу продажу (підбір кадрів, їх навчання, стимулювання та інше) для задоволення потреб клієнтів цільових ринків та отримання фірмою прибутку
Організація діяльності компанії	Цілісна система, що поєднує: продукт, на реалізацію якого спрямована діяльність фірми, колектив, який докладає всіх зусиль для виконання робочих завдань, і налагоджені процеси збуту товарів

Отже категорія «система продажів» поєднує у собі: системоутворюючий чинник, складову (підпроцес) бізнесу та асортиментного профілю, згруповані дії за основними етапами побудови системи продажів в компанії, організацію роботи комерційного підрозділу, дії, що забезпечують ефективність процесу продажів, організацію діяльності компанії щодо продажу товарів (робіт і послуг). Саме ці складові формують сутність категорії, як процес створення ефективних моделей просування товарів до кінцевого споживача; дій,

згрупованих за основними етапами побудови системи продажів в компанії; організація роботи комерційного підрозділу або діяльності компанії; підпроцес бізнесу або його системоутворюючий чинник. Проте, за ризикових умов економічного середовища функціонування «системи продажів» слід спрямовувати на належну зміну її структури і швидку адаптацію до економічних вимог сьогодення.

Опираючись на наведені визначення можливо виділити наступні напрямки дослідження товарообороту (рисунок 1.3) [36].

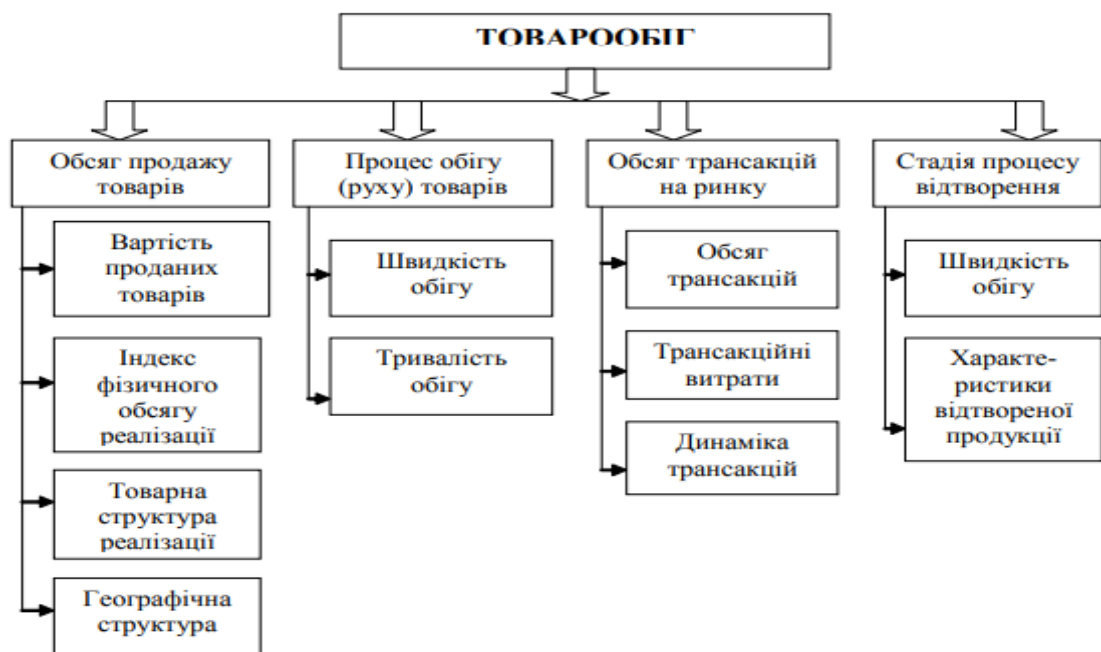

Рисунок 1.3 – Тракткування категорії «товарооборот»

Згідно з рисунком 1.3, прослідковується залежність між підходом до дослідження та ключовими параметрами товарообороту. Останні всебічно його характеризують та швидко змінюються.

Отже, загальним результатом діяльності торговельних підприємств є товарооборот. Одночасно він є ваговою складовою соціально-економічного розвитку країни. В економічній літературі товарооборот поділяється на оптовий та роздрібний. Ефективне їх поєднання є запорукою сталого економічного

зростання України. При цьому провідне значення має оптовий товарооборот, який здійснює постачання продукції споживачам через роздрібну мережу, оптові склади та власні представництва. Тому, дослідження стану його розвитку є запорукою успішного функціонування усього національного господарства.

1.2 Основні тенденції розвитку оптової торгівлі в Україні

Згідно Цивільного кодексу [38, 42] під оптовою торгівлею розуміють вид економічної діяльності в сфері товарообігу. Він стосується купівлі-продажу товарів згідно договорів поставок певними партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачеві. Продаж здійснюється через підприємства роздрібною торгівлі, для виробничого споживання та надання пов'язаних із цим послуг.

Група вчених на чолі з В. В. Апопій [2, 3] трактують економічну сутність оптової торгівлі у забезпеченні гуртового руху товарів зі сфери виробництва до сфери споживання. При цьому відбувається поєднання обсягів і структури товарів згідно потреб споживачів. Одночасно, в організаційному плані, вони характеризують оптову торгівлю, як об'єднання торговельно-гуртових і посередницьких суб'єктів підприємництва, які різняться за масштабами обороту, організаційно-правовими формами та формою власності [42].

Оптова торгівля є основою сфери товарного обігу. Вона є торговим посередником між виробниками товарів і роздрібною мережею, між іншими виробниками і споживачам товарів [2].

Основним показником, за яким можна діагностувати розвиток оптової торгівлі є оптовий товарообіг. Він характеризує форму товарних зв'язків між суб'єктами господарювання та займається постачанням роздрібних підприємств товарами з оптимальними витратами праці і часу.

За останніми даними [18], в Україні діяло понад тридцять чотири тисячі підприємств оптової торгівлі. Їх оптовий товарооборот у 2021 р. становив 3153187,3 млрд. грн, що на 5,6 % менше від обсягу 2020 р. [24 -25].

Розвиток вітчизняної оптової торгівлі характеризує динаміка її товарообороту з 2005 р. по 2021 р. (таблиця 1.3) [43].

За даними таблиці 1.3 видно, що з 2012 р. по 2014 р. відбувається скорочення розміру оптового товарообороту на 1,3 %, 1,7 % та 8,1 % відповідно. В усі інші періоди обсяг оптового товарообороту зростає стабільними темпами (біля 25 %) з 2015 р. по 2017 р. Однак надалі темпи зростання уповільнилися і становили: 16 % у 2018 р., 28 % у 2021 р., 6 % у 2020 р. і лише 4 % у 2019 р.

Питома вага продажу товарів, які вироблені на території України у загальному обсязі оптового товарообороту переважно скорочувалась. Її зростання відбувалося лише у 2019 р. на 5 % та у 2021 р. на 0,93 % щодо попереднього року і становила 43,3 %. Частка вітчизняних продовольчих товарів складала 71,6 %, непродовольчих товарів – 38,1 %. Вагоме місце в структурі оптового товарообороту займають непродовольчі товари (84,4 %). На долю продовольчих товарів припадає лише 15,6 %. [18].

Динаміка оптового товарообороту подана на рисунку 1.4 [18, 24 – 25, 43].

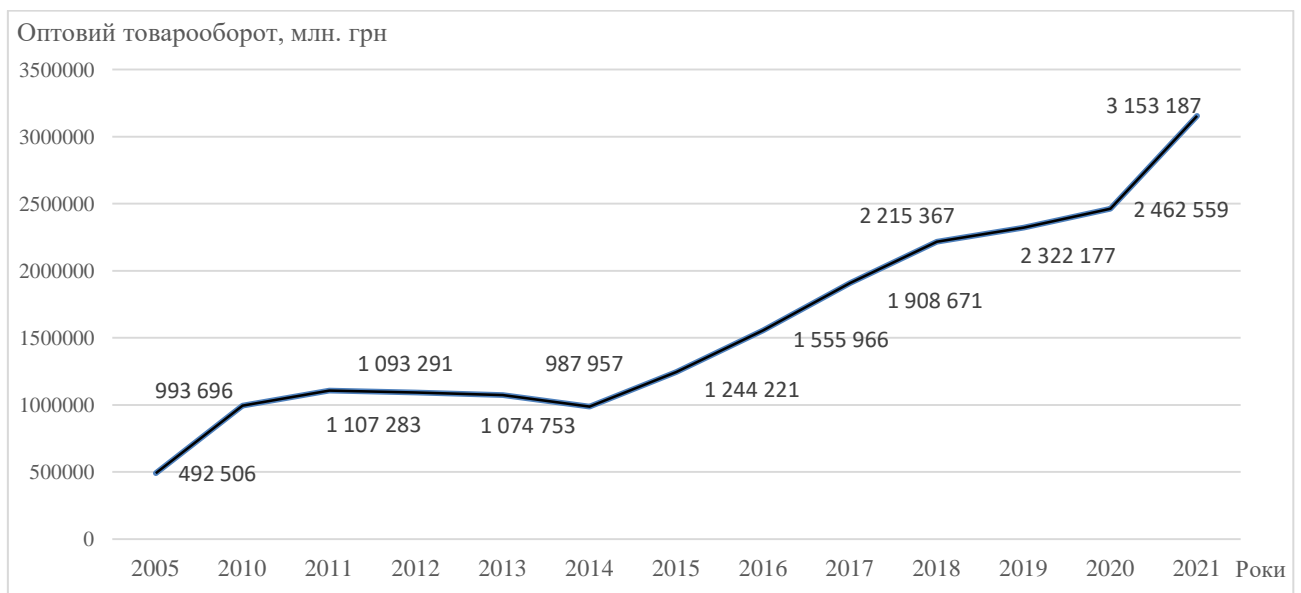

Рисунок 1.4 – Динаміка оптової торгівлі в Україні, млн. грн

Таблиця 1.3 – Динаміка стану та структури оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі України

Показники	Роки																
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Оптовий товарооборот, млн. грн	492506,2	631175,2	812160,5	998578,2	817532,4	993695,8	1107283,4	1093290,8	1074753,2	987957	1244221	1555965,7	1908670,6	2215367,4	2322176,9	2462558,8	3153187,3
продовольчі товари	79123,2	103289,0	131483,2	155100,4	168298,8	193848,5	194516,0	215169,0	199674,1	194669,3	224268,9	252771,0	314047,6	356102,8	392139,9	437577,3	490576,1
непродовольчі товари	413383	527886,2	680677,3	843477,8	649233,6	799847,3	912767,4	878121,8	875079,1	793287,7	1019952	1303194,7	1594623,0	1859264,6	1930037,0	2024981,5	2662611,2
Питома вага в оптовому товарообороті, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
продовольчі товари	16,1	16,4	16,2	15,5	20,6	19,5	17,6	19,7	18,6	19,7	18	16,2	16,5	16,1	16,9	17,8	15,6
непродовольчі товари	83,9	83,6	83,8	84,5	79,4	80,5	82,4	80,3	81,4	80,3	82	83,8	83,5	83,9	83,1	82,2	84,4
Частка продажу товарів, що вироблені на території України, %	71,8	67,7	65,6	65,6	66,8	66,5	63,9	58,9	54,3	48,5	46,9	44,5	43,7	42,0	44,1	42,9	43,3
продовольчі товари	78,6	75,6	75,1	74,8	74,4	75,1	75,5	73,7	71,7	71,4	75,2	76,4	76,8	77,2	75,1	72,6	71,6
непродовольчі товари	70,5	66,2	63,8	63,9	64,8	64,4	61,4	55,3	50,3	42,9	40,7	38,3	37,2	35,3	37,8	36,5	38,1

За даними рисунка 1.4, в Україні, впродовж останніх семи років відбувається поступове зростання обсягів оптового товарообороту. Однак, слід відмітити, що ці темпи зростання дещо уповільнювалися з 2015 р. по 2020 р., а у звітному році зросли на 28,05 % щодо попереднього року.

За останні роки у вітчизняній оптовій торгівлі впроваджуються сучасні торговельні технології, зростає частка функціонування електронних торговельних підприємств, покращується рівень інноваційних процесів. Однак, умови військового стану, зростання рівня інфляції, масовий відтік населення за кордон, спад вітчизняного виробництва, розірвання господарських зв'язків між підприємствами, зниження реальних грошових доходів населення та ускладнення ведення бізнесу спричинили і негативні тенденції в розвитку вітчизняної оптової торгівлі. Розв'язання окреслених проблем потребує комплексного підходу до формування системи заходів для подальшого зростання обсягів товарообороту.

Пріоритетними напрямками покращення діяльності оптової торгівлі мають бути [42]:

- 1) вдосконалити законодавство та активніше здійснювати державне регулювання оптової торгівлі щодо пріоритетності оптового товарообороту;
- 2) стимулювати ділову та інвестиційну активність оптових підприємств для удосконалення торговельних операцій;
- 3) забезпечити соціальну орієнтацію оптової торгівлі;
- 4) впроваджувати міжрегіональні відносини економічного спрямування у сферу оптової торгівлі.

Таким чином, у першому розділі дипломної роботи розглянуто існуючі підходи до дослідження категорії «товарооборот». Виокремлено вагоме місце оптового товарообороту. Досліджено основні тенденції розвитку вітчизняних оптових торговельних підприємств. Намічено заходи для покращення їх діяльності. Усе це дозволяє перейти до безпосереднього аналізу та подальшого моделювання та прогнозування результатів господарсько-торговельної діяльності та оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ».

2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КАРСОЙЛ»

2.1 Загальна характеристика діяльності малого підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «КАРСОЙЛ» функціонує з 2015 р. Воно займається оптовою торгівлею запасних частин для автотранспортних засобів.

Воно розташоване за адресою: м. Хмельницький, вул. проспект Миру, будинок 42/1 [19].

Згідно КВЕД ТОВ «КАРСОЙЛ» відноситься до галузі 45.31 «Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів». До інших видів діяльності включають такі її напрямки: неспеціалізована оптова торгівля; інші види роздрібною торгівлі поза магазинами; ремонт і технічне обслуговування інших транспортних засобів.

Кінцевим бенефіціарним власником та засновником товариства є Дмитро Володимирович Любінецький. Його внесок становить один мільйон гривень. Комерційним директором призначено Руслана Станіславовича Гілевіча [20].

Товариство з обмеженою відповідальністю «КАРСОЙЛ» є платником ПДВ за номером свідоцтва – 397926722251. Код ЄДРПОУ товариства – 39792678.

Власного сайту ТОВ «КАРСОЙЛ» немає. Інформація про товариство розміщена на сайтах youcontrol.com.ua [19] та opendatabot.ua [20].

Проведення аналізу господарсько-торговельної діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ» розпочнемо з оцінки його основних техніко-економічних показників. Для цього використаємо річну фінансову звітність товариства – баланс та звіт про фінансові результати з 2017 р. по 2022 р. (додатки А та Б). Вихідна інформація для проведення такого аналізу подана у таблицях 2.1 – 2.3.

За інформацією, що подана у цих таблицях, на ТОВ «КАРСОЙЛ», впродовж досліджуваного періоду, відбувається зростання усіх кількісних та якісних показників. Скорочення спостерігається лише щодо вартості основних

фондів та їх активної частини. Це пояснюється їх зношеністю та не придбанням нових засобів праці. Також зменшується розмір матеріальних витрат.

Таблиця 2.1 – Основні техніко-економічні показники торговельної діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ» з 2017 р. по 2022 р.

Ч/ч	Показник	Один. вим.	Рік						Темпи росту за роками,%					
			2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2022/2017
1	Обсяг оптового товарообороту	тис. грн	1340,50	1565,00	1475,70	3181,70	4910,70	2612,60	116,75	94,29	215,61	154,34	53,20	194,90
4	Собівартість реалізованої продукції		1054,2	1206,1	1171	2625,3	3938,2	1863,3	114,41	97,09	224,19	150,01	47,31	176,75
5	Валовий: прибуток (+), збиток (-)		286	359	305	556	973	749	125,36	84,90	182,61	174,78	77,05	261,72
6	Витрати на гривню товарообороту	грн	0,786	0,771	0,794	0,825	0,802	0,713	98,00	102,97	103,98	97,19	88,93	90,69
8	Вартість ОВФ, у т. ч.:	тис. грн	49,6	9,1	6,4	21,7	31,1	23,6	18,35	70,33	339,06	143,32	75,88	47,58
	– активної частини ОФ		22,3	5,0	3,8	14,1	23,3	16,5	22,42	76,72	367,32	165,37	70,83	74,01
9	Фондовіддача	грн	27,03	171,98	230,58	146,62	157,90	110,70	636,34	134,07	63,59	107,69	70,11	409,61
10	Машиновіддача		60,06	312,69	384,30	225,57	210,53	158,15	520,64	122,90	58,70	93,33	75,12	263,32
11	Середньооблікова чисельність працівників	осіб	8	10	8	13	15	12	125,00	80,00	162,50	115,38	80,00	150,00
	– робітників		7	9	7	12	14	11	128,57	77,78	171,43	116,67	78,57	157,14
12	Середньорічний виробіток одного працівника	тис. грн / особу	167,56	156,50	184,46	244,75	327,38	217,72	93,40	117,87	132,68	133,76	66,50	129,93
	Середньорічний виробіток одного робітника		191,50	173,89	210,81	265,14	350,76	237,51	90,80	121,24	125,77	132,29	67,71	124,03
13	Середньомісячний виробіток працівника		13,96	13,04	15,37	20,40	27,28	18,14	93,40	117,87	132,68	133,76	66,50	129,93
	Середньомісячний виробіток робітника	15,96	14,49	17,57	22,10	29,23	19,79	90,80	121,24	125,77	132,29	67,71	124,03	
14	Фонд оплати праці працівників	тис. грн	843	965	937	2100	3151	1677	114,41	97,09	224,19	150,01	53,23	198,84
	робітників		812	905	921	1980	3123	1611	111,45	101,77	214,98	157,73	51,59	198,40
15	Середньомісячна зарплата одного працівника	грн	8 785	8 041	9 758	13 463	17 503	11 646	91,53	121,36	137,96	130,01	66,53	132,56
	Середньомісячна зарплата одного робітника		9 667	8 380	10 964	13 750	18 589	12 205	86,69	130,84	125,41	135,19	65,65	126,25
16	Сума матеріальних витрат	тис. грн	211	241	234	525	788	186	114,41	97,09	224,19	150,01	23,66	88,38
17	Матеріаловіддача	грн	6,36	6,49	6,30	6,06	6,23	14,02	102,04	97,12	96,17	102,89	224,89	220,53
18	Чистий: прибуток (+), збиток (-)	тис. грн	21,4	45,4	6,2	85	256	227,2	212,15	13,66	1 370,97	301,18	88,75	1 061,68

Таблиця 2.2 – Абсолютні відхилення за основними показниками торговельної діяльності малого підприємства

Ч/ч	Показник	Один. вим.	Абсолютне відхилення за роками					
			2018-2017	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2017
1	Обсяг оптового товарообороту	тис. грн	224,50	-89,30	1 706,00	1 729,00	-2 298,10	1 272,10
4	Собівартість реалізованої продукції		151,90	-35,10	1 454,30	1 312,90	- 2 074,90	809,10
5	Валовий: прибуток (+), збиток (-)		72,60	-54,20	251,70	416,10	- 223,20	463,00
6	Витрати на гривню товарообороту	грн	-0,0158	0,0229	0,0316	-0,0232	-0,0888	- 0,07

8	Вартість ОВФ, у т. ч.:	тис. грн	-40,50	- 2,70	15,30	9,40	- 7,50	- 26,00
	– активної частини ОФ		- 17,32	- 1,17	10,27	9,22	- 6,81	- 5,80
9	Фондовіддача	грн	144,95	58,60	- 83,96	11,28	- 47,20	83,68
10	Машиновіддача		252,63	71,61	- 158,72	- 15,04	- 52,39	98,09
11	Середньооблікова чисельність працівників	осіб	2,00	- 2,00	5,00	2,00	- 3,00	4,00
	– робітників		2,00	- 2,00	5,00	2,00	- 3,00	4,00
12	Середньорічний виробіток одного працівника	тис. грн / особу	- 11,06	27,96	60,28	82,63	- 109,66	50,15
	Середньорічний виробіток одного робітника		- 17,61	36,93	54,33	85,62	- 113,26	46,01
13	Середньомісячний виробіток одного працівника		- 0,92	2,33	5,02	6,89	- 9,14	4,18
	Середньомісячний виробіток одного робітника		- 1,47	3,08	4,53	7,14	- 9,44	3,83
14	Фонд оплати праці працівників	тис. грн	121,52	- 28,08	1 163,44	1 050,32	- 1 473,59	833,61
	робітників		93,00	16,00	1 059,00	1 143,00	- 1 512,00	799,00
15	Середньомісячна зарплата одного працівника	грн	-744,33	1 717,67	3 704,74	4 040,03	-5 857,49	2 860,63
	Середньомісячна зарплата одного робітника		- 1 287,04	2 584,66	2 785,71	4 839,29	-6 384,74	2 537,88
16	Сума матеріальних витрат	тис. грн	30,38	- 7,02	290,86	262,58	- 601,31	- 24,51
17	Матеріаловіддача	грн	0,1300	- 0,1868	-0,2413	0,1750	7,7867	7,66
18	Чистий: прибуток (+), збиток (-)	тис. грн	24,00	- 39,20	78,80	171,00	- 28,80	205,80

Таблиця 2.3 – Відносні відхилення за основними показниками торговельної діяльності малого підприємства

Ч/ч	Показник	Відносне відхилення за роками, %					
		2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2017
1	Обсяг оптового товарообороту	16,75	- 5,71	115,61	54,34	- 46,80	94,90
4	Собівартість реалізованої продукції	14,41	- 2,91	124,19	50,01	- 52,69	76,75
5	Валовий: прибуток (+), збиток (-)	25,36	- 15,10	82,61	74,78	- 22,95	161,72
6	Витрати на гривню товарообороту	- 2,00	2,97	3,98	- 2,81	- 11,07	- 9,31
8	Вартість ОВФ, у т. ч.:	- 81,65	- 29,67	239,06	43,32	- 24,12	- 52,42
	– активної частини ОФ	- 77,58	- 23,28	267,32	65,37	- 29,17	- 25,99
9	Фондовіддача	536,34	34,07	- 36,41	7,69	- 29,89	309,61
10	Машиновіддача	420,64	22,90	- 41,30	- 6,67	- 24,88	163,32
11	Середньооблікова чисельність працівників	25,00	- 20,00	62,50	15,38	- 20,00	50,00
	– робітників	28,57	- 22,22	71,43	16,67	- 21,43	57,14
12	Середньорічний виробіток працівника	- 6,60	17,87	32,68	33,76	- 33,50	29,93
	Середньорічний виробіток робітника	-9,20	21,24	25,77	32,29	- 32,29	24,03
13	Середньомісячний виробіток одного працівника	- 6,60	17,87	32,68	33,76	- 33,50	29,93
	Середньомісячний виробіток одного робітника	- 9,20	21,24	25,77	32,29	- 32,29	24,03
14	Фонд оплати праці працівників	14,41	- 2,91	124,19	50,01	-46,77	98,84
	робітників	11,45	1,77	114,98	57,73	- 48,41	98,40
15	Середньомісячна зарплата працівника	- 8,47	21,36	37,96	30,01	- 33,47	32,56
	Середньомісячна зарплата робітника	-13,31	30,84	25,41	35,19	- 34,35	26,25
16	Сума матеріальних витрат	14,41	- 2,91	124,19	50,01	- 76,34	- 11,62
17	Матеріаловіддача	2,04	- 2,88	-3,83	2,89	124,89	120,53
18	Чистий: прибуток (+), збиток (-)	112,15	- 86,34	1 270,97	201,18	- 11,25	961,68

Впродовж аналізованого періоду ТОВ «КАРСОЙЛ» скоротило витрати на гривню реалізованої продукції за певного зростання операційних витрат та собівартості реалізованої продукції. Це скорочення позитивно характеризує діяльність товариства.

Зростання якісних показників вказує на покращення ефективності використання основних фондів, їх активної частини, матеріалів та персоналу малого підприємства. Це позитивно впливає на економічну результативність оптового підприємства.

Перевагою фінансової діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ» є отримання чистого прибутку впродовж усього аналізованого періоду. Однак, у 2019 р. та 2022 р. його розмір зменшився на 86,34 % та на 11,25 % відповідно. У звітному році його рівень становив 227,2 тис. грн.

Вкрай проблемними виявився 2021 р., оскільки усі показники діяльності малого підприємства зменшились за винятком матеріаловіддачі, яка збільшилась в 1,2 рази.

Аналізуючи дані таблиць з 2.1 по 2.2, на ТОВ «КАРСОЙЛ» відбувається коливання кількісного показника, який характеризує результат господарсько-торговельної діяльності. Це стосується обсягів товарообороту, що наочно відслідковується за допомогою рисунку 2.1.

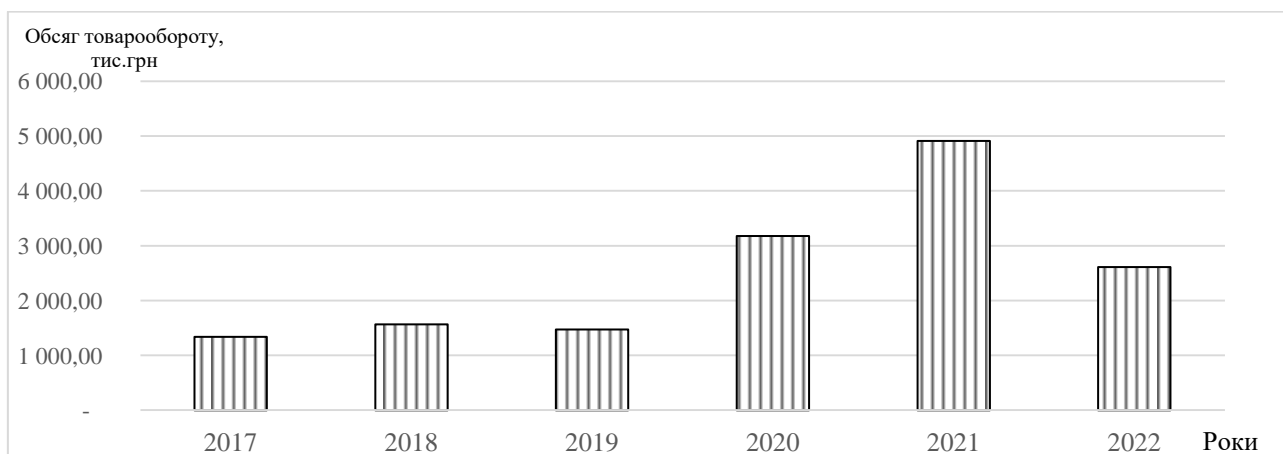

Рисунок 2.1 – Динаміка обсягу товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»

За графічним зображенням на рисунка 2.1 та за даними таблиць 2.1 – 2.3 простежується коливання оптового товарообороту у досліджуваному періоді. Зокрема, з 2017 р. по 2018 р. він зростав на 224,5 тис. грн або на 16,75 %. Однак, у наступному році його значення зменшилося на 89,3 тис. грн або на 5,71 %. У 2020 р. відбувається стрімке його зростання на 1706 тис. грн або на 115,61 %. Ця тенденція продовжувалась і у 2021 р., коли обсяг товарообороту збільшився на 1729 тис. грн або на половину щодо минулого року. Проте, у звітному році простежується його значне скорочення на 2298,1 тис. грн або на 46,80 %. Тому менеджеру зі збуту слід працювати ефективніше. Рекомендуємо розширити дилерську мережу та знаходити більш платоспроможних споживачів. Найбільший розмір оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»

отримало у 2021 р. коли він становив 4910,70 тис. грн. З 2017 р. по 2022 р. його розмір збільшився на 1272.1 тис. грн або на 94,90 %.

Взаємозв'язок між обсягом та собівартістю товарообороту на ТОВ «КАРСОЙЛ» можна оцінити за динамікою витрат на кожну гривню товарообороту. Зміна обсягів товарообороту і собівартості реалізованої продукції малого підприємства подана на рисунку 2.2.

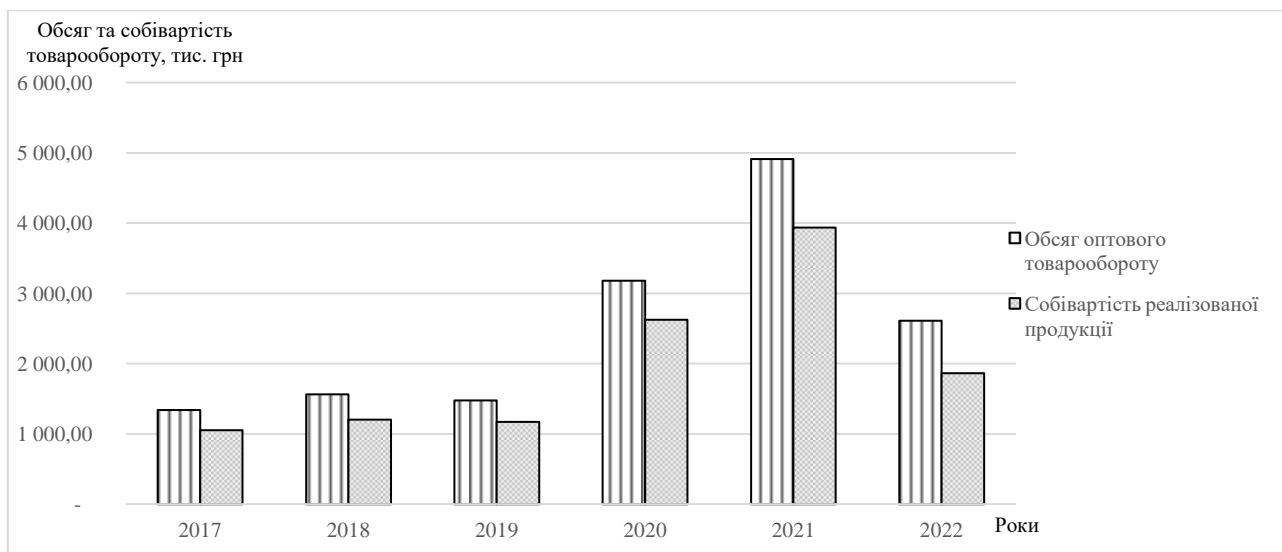

Рисунок 2.2 – Динаміка обсягу товарообороту та собівартості реалізованої продукції ТОВ «КАРСОЙЛ»

За рисунком 2.2 видно, що на ТОВ «КАРСОЙЛ», впродовж усього аналізованого періоду, собівартість реалізованої продукції значно нижча за розмір обсягу товарообороту. Це позитивно характеризує господарсько-торговельну діяльність ТОВ «КАРСОЙЛ».

Зазначена залежність безсумнівно позначається на динаміці витрат з кожної гривні товарообороту. За незначного коливання розміру витрат на гривню товарообороту з 2017 р. по 2019 р. їх розмір був менший за гривню впродовж усього аналізованого періоду. Невелике збільшення відбулося у 2019 р. на 2,97 % або на 0,02 грн та у 2020 р. на 3,98 % або на 0,03 грн. В усі інші періоди розмір витрат з кожної гривні оптового товарообороту

зменшувався. Для оцінки результативності роботи малого підприємства це є позитивним явищем. За аналізований період (рисунок 2.3) їх розмір зменшився на 9,31 % і становив 0,0713 грн у 2022 р.

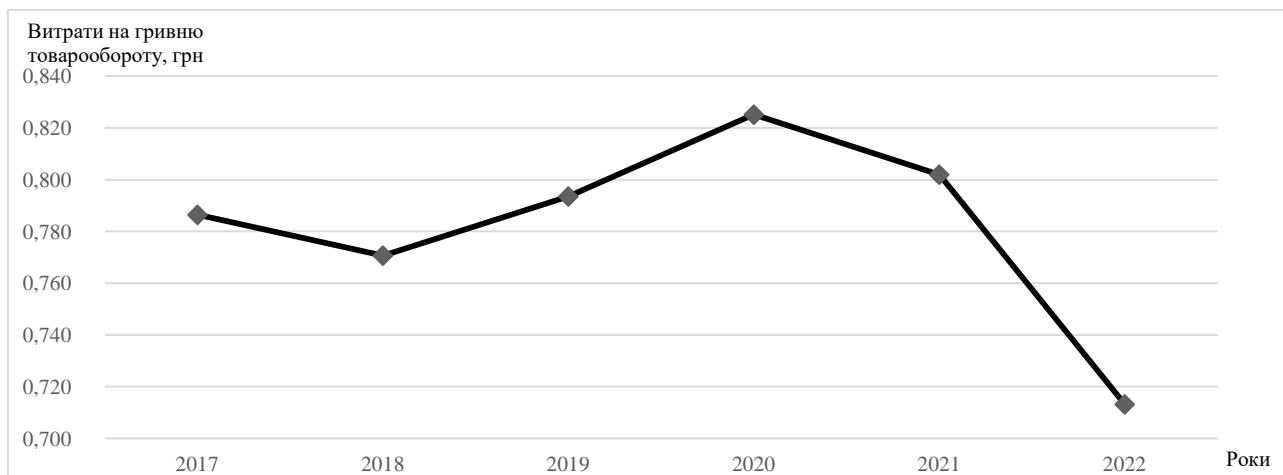

Рисунок 2.3 – Динаміка витрат на гривню товарообороту малого підприємства

Згідно графічного подання на рисунку 2.3, впродовж усього аналізованого періоду, витрати на гривню оптового товарообороту переважно скорочувались. Це добре, оскільки дозволяє оптимізувати їх рівень. Стрімке скорочення на 11,07 % або на 0,09 грн відбулося у звітному році порівняно з попереднім.

Зниження рівня витрат з кожної гривні товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» у 2018 р., 2021 р та 2022 р. щодо попереднього року пов'язано з перевищенням темпів зміни обсягу оптового товарообороту над темпами зміни собівартості реалізованої продукції малого підприємства.

Найбільше зростання на 3,98 % відбувається з 2019 р. по 2020 р. через підвищення рівня відпускних цін на продукцію малого підприємства, покращення структури продажу деталей та приладів для автотранспортних засобів та зростанням частки більш рентабельних виробів.

В сучасних умовах надважливим у діяльності малого підприємства є забезпеченість персоналом. Тому оцінка і аналіз наявного персоналу (рисунок 2.4) та ефективності його використання на ТОВ «КАРСОЙЛ» (рисунок 2.5).

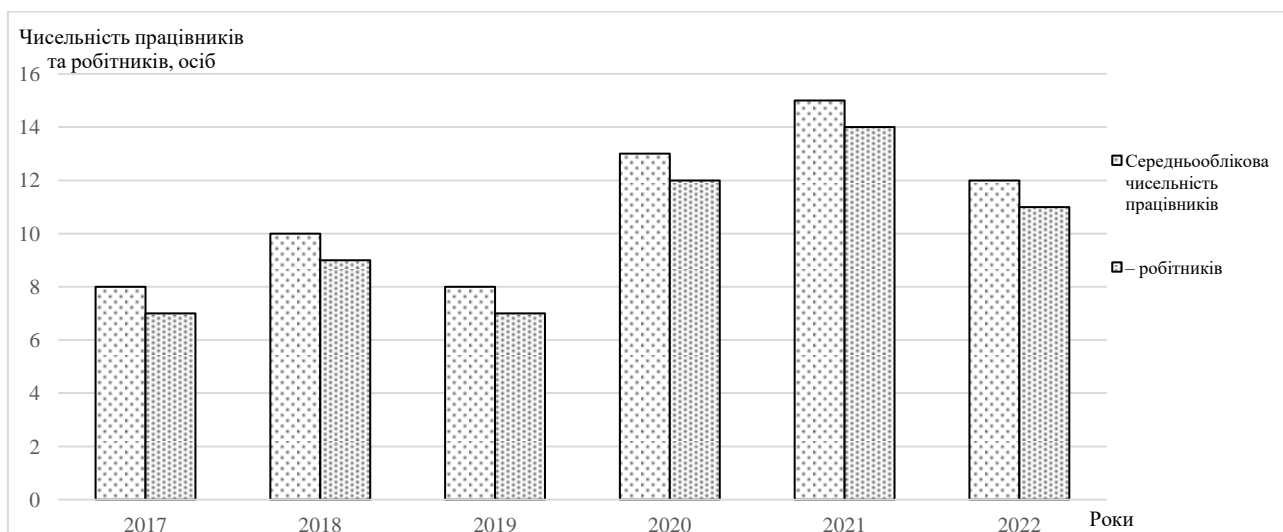

Рисунок 2.4 – Зміна чисельності персоналу ТОВ «КАРСОЙЛ»

Згідно рисунка 2.4 на ТОВ «КАРСОЙЛ» чисельність персоналу була не великою: 8 осіб у 2017 р. і 2019 р. та 12 осіб у 2022 р. Вона коливалася з року в рік приблизно на дві особи. З 2017 р. по 2018 р. та з 2020 р. по 2021 р. було додатково прийнято на роботу дві особи, з 2019 р. по 2020 р. – 5 осіб. А з 2018 р. по 2019 р. та з 2021 р. по 2022 р. чисельність як працівників так і робітників скоротилась на дві та три особи. За увесь досліджуваний період чисельність персоналу зросла на 4 особи. Воно позитивно вплинуло на зміну середньорічного і середньомісячного рівня продуктивності праці персоналу (рисунок 2.5).

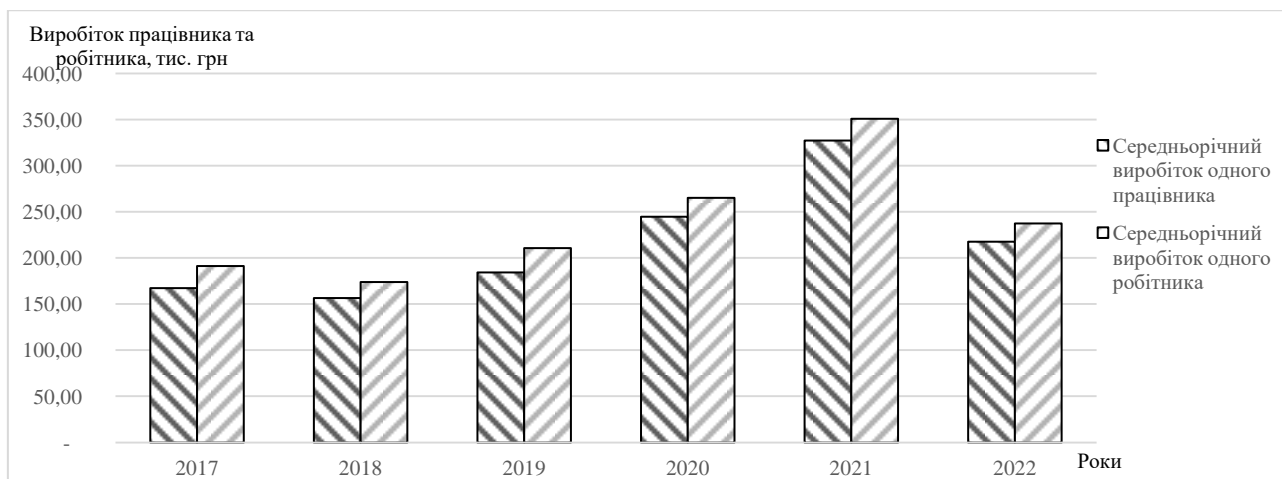

Рисунок 2.5 – Зміна середньорічного виробітку працівника та робітника

Позитивним явищем у господарсько-торговельній діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ» є вищий рівень як середньорічної так і середньомісячної продуктивності праці одного робітника ніж продуктивність праці одного працівника впродовж усього досліджуваного періоду [47]. Це обумовлено вирішальним значенням вкладу робітників у результатах торговельно-господарської діяльності малого підприємства.

За рисунком 2.5 коливання виробітку: скорочення у 2018 р. на 6,60 % для працівника і 9,20 % для робітника і у стрімке зменшення у 2022 р. на 33,50 % і 32,29 % відповідно. В усі інші роки (з 2019 р. по 2021 р.) відбувалося зростання продуктивності праці: одного працівника на 17,87 % у 2019 р., на 32,68 % у 2020 р. та на 33,76 % у 2021 р.; одного робітника на 21,24 % у 2019 р., на 25,77 % у 2020 р. і на 32,29 % у 2021 р. Усе це позитивно характеризує ефективність використання персоналу. Зміна цих показників на малому підприємстві викликана коливанням питомої ваги робітників у чисельності персоналу, кількістю робочих днів та тривалістю робочої зміни.

Рівень матеріального заохочення працівників ТОВ «КАРСОЙЛ» характеризує середньомісячна заробітна плата (рисунок 2.6).

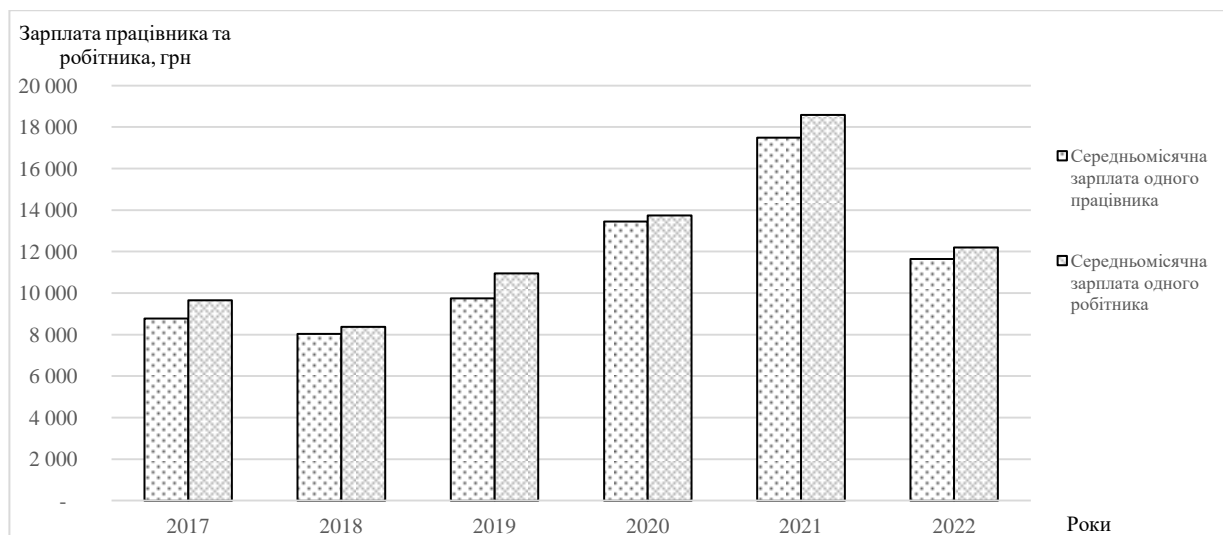

Рисунок 2.6 – Зміна середньомісячної заробітної плати працівника та робітника

За рисунком 2.6 помітне скорочення рівня середньомісячної заробітної плати як одного працівника так і робітника у 2018 р. на 744 грн. та 1287 грн відповідно та значне зменшення у 2021 р. на 5858 грн для працівника і на 6385 грн одного робітника. Ця ситуація викликана зменшенням фонду оплати праці у ці періоди.

За даними таблиць з 2.1 по 2.3 прослідковується загальна тенденція росту середньомісячної зарплати як одного працівника так одного робітника з 2018 р. по 2021 р. Це сталося через збільшення фонду оплати праці персоналу, покращення умов праці та якості його роботи. Більший рівень заробітної плати у робітників пояснюється особливостями оплати праці на малих підприємствах.

Ефективність роботи персоналу малого підприємства встановлюється шляхом порівняння темпів росту середньомісячної продуктивності праці і заробітної плати [47] (рисунок 2.7, таблиця 2.4).

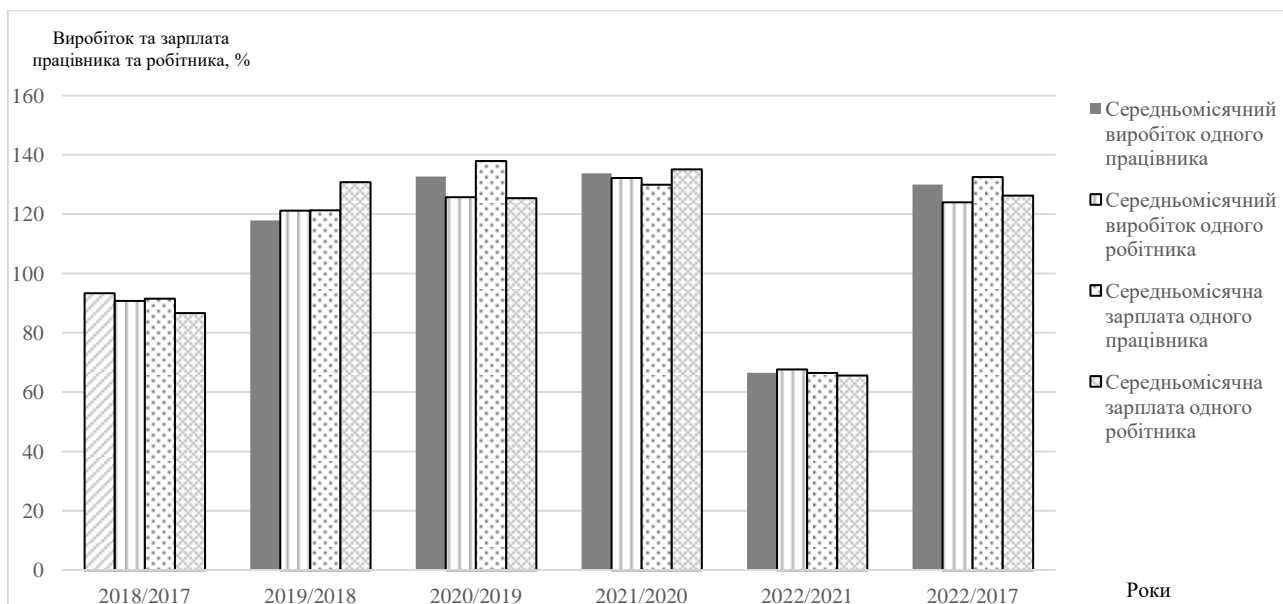

Рисунок 2.7 – Зміна темпів росту середньомісячного виробітку і заробітної плати одного працівника та робітника ТОВ «КАРСОЙЛ»

За даними таблиці 2.4 та рисунком 2.7, з 2017 р. по 2022 р. темпи зміни середньомісячної заробітної плати дещо випереджали темпи зміни виробітку як працівника так і робітника. Це позитивно характеризує діяльність персоналу.

Таблиця 2.4 – Динаміка середньомісячної продуктивності праці та заробітної плати одного працівника та робітника

Показник	Темпи росту за роками, %					
	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2022/2017
Середньомісячний виробіток працівника	-6,60	17,87	32,68	33,76	- 33,50	29,93
Середньомісячний виробіток робітника	-9,20	21,24	25,77	32,29	- 32,29	24,03
Середньомісячна зарплата працівника	-8,47	21,36	37,96	30,01	- 33,47	32,56
Середньомісячна зарплата робітника	-13,31	30,84	25,41	35,19	- 34,35	26,25

Також помітною є тенденція до одночасного скорочення або зростання як продуктивності праці так і заробітної плати. Зокрема, з 2017 р. по 2018 р. та з 2021 р. по 2022 р. ці показники скорочуються. Це свідчить про погіршення ефективності використання персоналу та зменшення рівня оплати праці. Ситуацію вдалося виправити у період з 2019 р. по 2021 р., коли зазначені показники зростають. Однак, рівень зростання виробітку залишається досить не високим, тому слід поживавити роботу у цьому напрямку. Також варто подумати

і відшукати резерви задля підвищення рівня оплати праці на малому підприємстві.

Досить вагому роль у розвитку малого підприємства мають засоби праці. Динаміка основних фондів на ТОВ «КАРСОЙЛ» подана на рисунку 2.8.

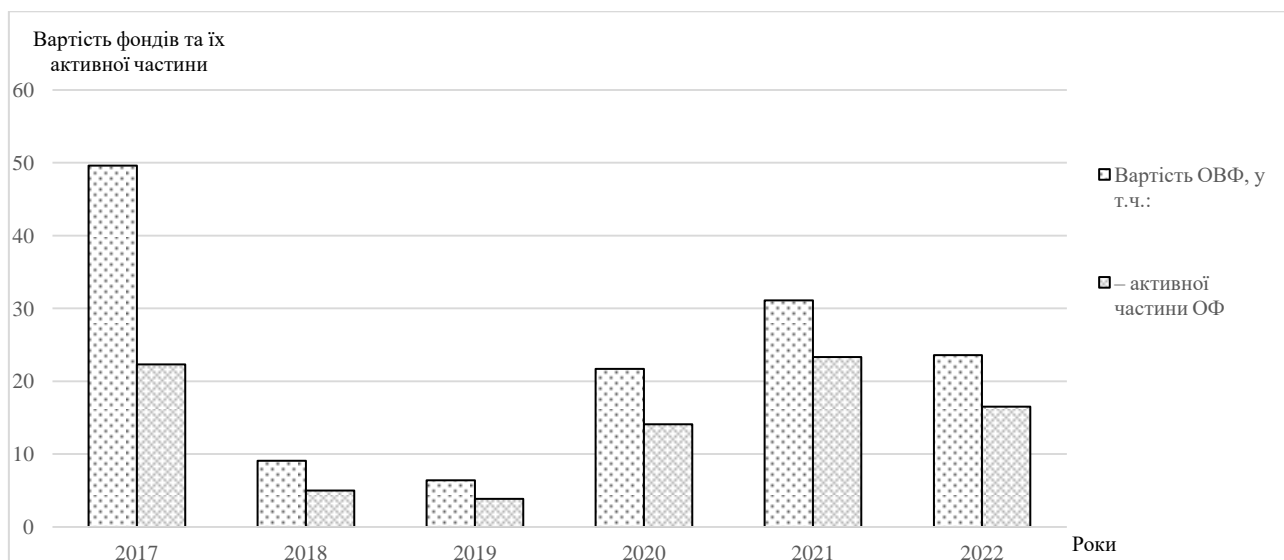

Рисунок 2.8 – Динаміка основних фондів та їх активної частини

Згідно рисунка 2.8, за досліджуваний період, відбувається суттєве зменшення вартості фондів та їх активної частини: на 52,42 % по фондам і на 26 % по їх активній частині. Досить стрімке скорочення відбулося з 2017 р. по 2019 р.: по основним фондам на 82 % і 30 % відповідно і по активній частині фондів на 78 % та 23 % відповідно. Однак, у наступному році їх вартість зросла у три рази, що пояснюється додатковим придбанням і удорожчанням їх вартості. Позитивне зростання вартості основних фондів і їх активної частини відбулося і у 2021 р. на 43 % і 65 % відповідно. У звітному році вартість фондів і їх активної частини зменшилась на 24 % і 29 % відповідно відносно попереднього року. До покращення ефективності використання засобів праці малого підприємства можна віднести високу частку активної частини, яка коливається від 45 % у 2017 р. до 75 % у 2021 р., а у звітному році вона становить 70 %. Особливістю діяльності малого підприємства, яке займається

оптовими поставками запасних частин до автомобільної техніки є потреба у складських приміщеннях. Проте, переважно підприємство працює під замовлення, а окремі склади воно орендує. Тому попри високі обсяги товарообороту, вартість основних фондів є незначною. Це безсумнівно позначається на розмірі фондо- та машиновіддачі (рисунок 2.9).

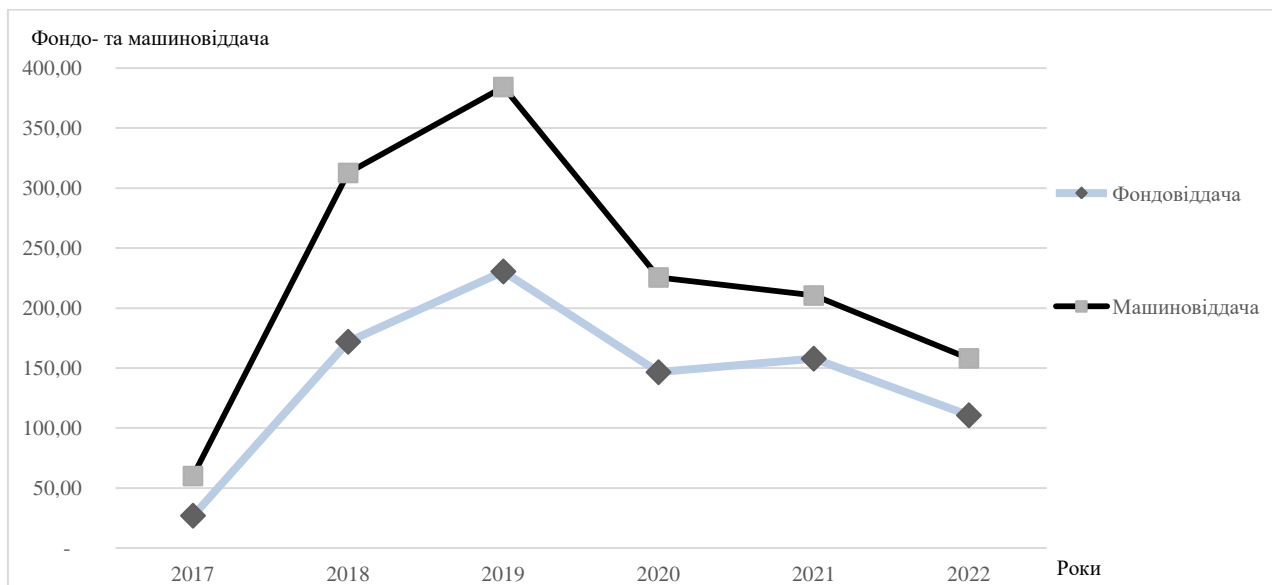

Рисунок 2.9 – Динаміка фондо- та машиновіддачі на ТОВ «КАРСОЙЛ»

На малому підприємстві, попри невелику вартість основних фондів щодо обсягу оптового товарообороту досить високий рівень як фондовіддачі у 2017 р. (27,03 грн), у 2019 р. (230,58 грн) у 2022 р. (110,70 грн) так і машиновіддачі у 2012 р. (60,06 грн), 2019 р. (384,30 грн), 2022 р. (158,15 грн). Відповідно до рисунка 2.9 наочно видно, що суттєве зростання як фондо- так машиновіддачі відбувалось у 2018 р. у п'ять разів та чотири рази відповідно. У наступному році темпи зростання уповільнилися і становили 34,07 % по фондовіддачі та 22,90 % по машиновіддачі. У 2021 р. збільшився рівень лише фондовіддачі на 7,69 % за скорочення машиновіддачі на 6,67 %. В усі інші періоди відбувається зменшення цих показників: на 36,41 % та 41,3 % у 2020 р., на 30 % і 25 % у 2022 р. відповідно. Це вказує на погіршення ефективності використання основних фондів на малому підприємстві. За аналізований період рівень

фондовіддачі збільшився у чотири рази, а машиновіддачі – майже у три рази. Цей факт вказує на покращення ефективності використання засобів праці на ТОВ «КАРСОЙЛ» у 2022 р. щодо 2017 р.

Для безперебійного процесу господарсько-торговельної діяльності необхідною є організація матеріально-технічного забезпечення ТОВ «КАРСОЙЛ» [47]. Зміна вартості матеріальних запасів з 2017 р. по 2022 р. подана на рисунку 2.10.

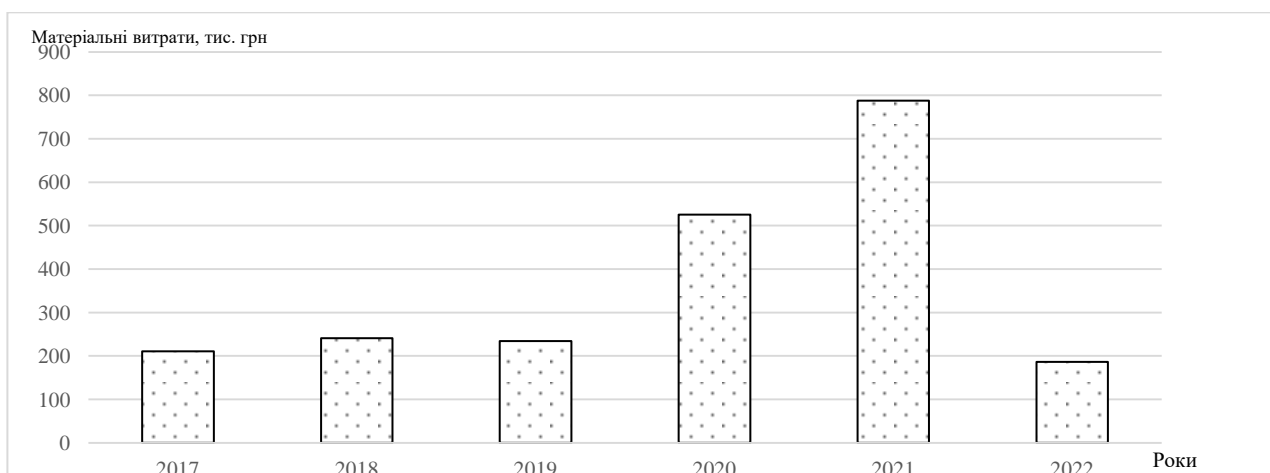

Рисунок 2.10 – Динаміка вартості матеріальних запасів ТОВ «КАРСОЙЛ»

На торговельному підприємстві, протягом досліджуваних років, вартість матеріальних запасів зменшилась лише на 24,51 тис. грн, або майже на 12 %. Це наочно видно на рисунку 2.10. Однак, на протязі аналізованого періоду, спостерігається коливання цього показника: вартість матеріалів зростає з 2017 р. по 2018 р. на 14,41 %, з 2019 р. по 2020 р. – у два рази та на 50 % у 2021 р. Проте, вона суттєво зменшилася у звітному році щодо попереднього на 601,31 тис. грн або на 76,34 %. Це коливання позначається на динаміці ефективності їх використання (рисунок 2.11).

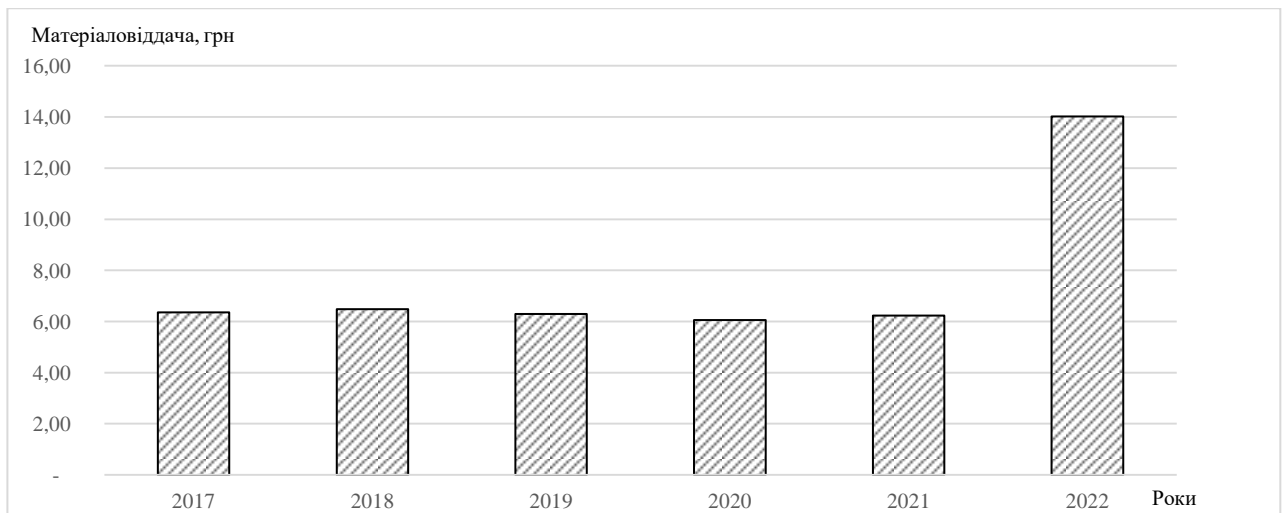

Рисунок 2.11 – Динаміка матеріаловіддачі малого підприємства

За графічним поданням на рисунку 2.11, на ТОВ «КАРСОЙЛ», прослідковується незначне коливання матеріаловіддачі з 2017 р. по 2021 р. У цей період вона була в межах шести гривень. Проте, вона збільшилася у два рази у звітному році щодо попереднього року та за увесь аналізований період. Ця ситуація позитивно позначається на покращенні ефективності використання предметів праці у ці періоди.

Загальновідомо, що кінцевим фінансовим результатом роботи малого підприємства є чистий фінансовий результат (прибуток чи збиток) [47]. Діяльність ТОВ «КАРСОЙЛ» впродовж аналізованого періоду була прибутковою. Цьому є підтвердження динаміка валового (рисунок 2.12) та чистого (рисунок 2.13) прибутку.

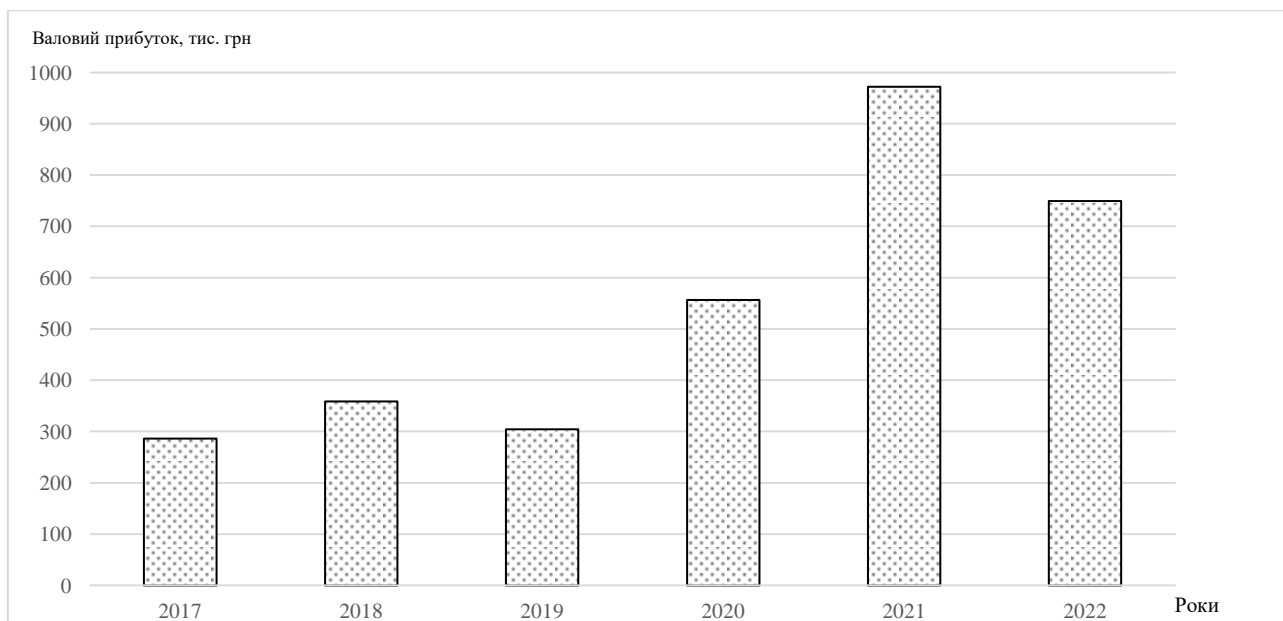

Рисунок 2.12 – Зміна валового прибутку ТОВ «КАРСОЙЛ»

Як видно на рисунку 2.12 валовий прибуток змінювався з року в рік. Зокрема, він зростав з 2017 р. по 2018 р. на 72,6 тис. грн або на 25,36 %, на 252 тис. грн або на 82,61 % у 2020 р., на 74,78 % або на 416 тис. грн у 2021 р. За увесь досліджуваний період він збільшився у 2,6 рази. Однак, його розмір зменшився у 2019 р. на 54,2 тис. грн або на 15,10 % та у звітному році щодо попереднього на 223,2 тис. грн, що на 23%.

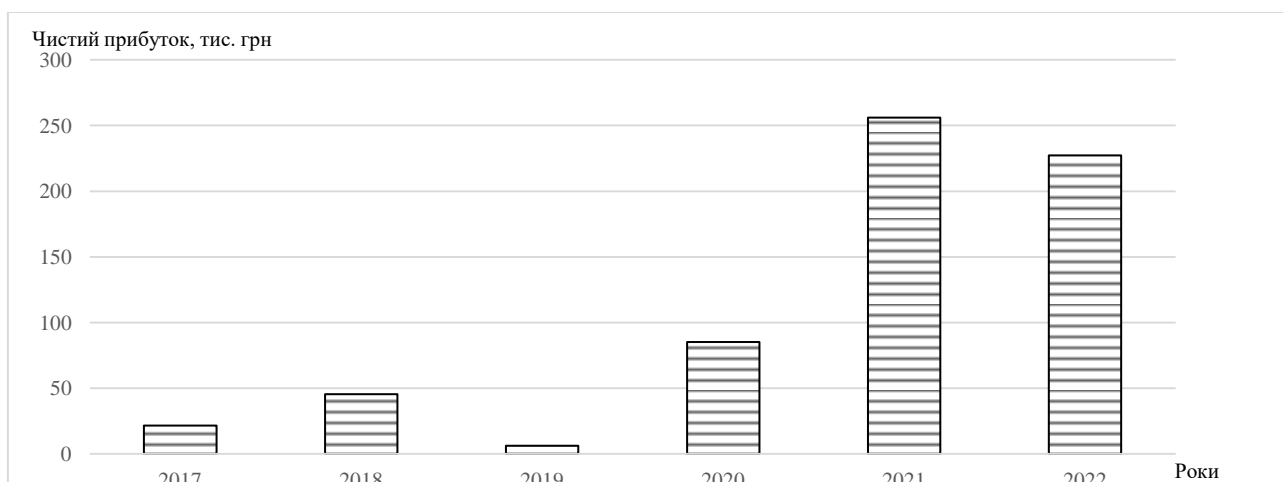

Рисунок 2.13 – Динаміка чистого прибутку ТОВ «КАРСОЙЛ»

Дещо інша ситуація відбувається щодо зміни чистого фінансового результату – прибутку. За графічним зображення його зміни, на рисунку 2.13, бачимо зовсім маленький його розмір у 2019 р. – 6,2 тис. грн. Проте, у наступних роках його розмір поступово зростає. Зокрема, з 2019 р. по 2020 р. він збільшився на 78,80 тис. грн, а у 2021 р. – на 171 тис. грн. Однак, у звітному році його розмір зменшився на 28,80 тис. грн або на 11,25 % щодо попереднього року та становив 227,2 тис. грн.

Отже, впродовж досліджуваних шести років, на ТОВ «КАРСОЙЛ», відбувається зростання більшості показників, крім вартості засобів праці та витрат на гривню оптового товарообороту. Це позитивно характеризує діяльність малого підприємства. Проте, у звітному 2022 р. порівняно до попереднього року ситуація вкрай жахлива, адже скорочуються усі кількісні та якісні показники його роботи за винятком матеріаловіддачі. На це вплинула загальна ситуація в економіці держави, умови військового стану та зменшення платоспроможного попиту населення. Майже на половину зменшився обсягу товарообороту та собівартість, що призвело до скорочення розміру валового прибутку на 23 %. Попри прибутковість роботи малого підприємства, розмір чистого прибутку у 2022 р. зменшився на 11 %. Погіршилась ефективність використання персоналу на 34 % та засобів праці на 30 %. Одночасно зросла ефективність використання у торговельній діяльності предметів праці на 125 %. Попри скорочення на три особи чисельності працівників і робітників та фонду їх оплати праці залишається вкрай низькою заробітна плата персоналу. Тому адміністрації малого підприємства слід детально проаналізувати ці негаразди та розробити програму заходів для покращення ситуації в майбутньому.

До факторів нарощування обсягів товарообороту відносять як зовнішні (обсяг та структура споживчого попиту, конкуренція, державне регулювання, загальна макроекономічна ситуація) так і внутрішні. Якщо вплинути на зовнішні фактори товариство «КАРСОЙЛ» не може, тому йому слід зосередитися саме на дії внутрішніх факторів: стратегія діяльності малого

підприємства, його спеціалізація (товарний профіль), забезпеченість товарообороту персоналом, засобами та предметами праці, цінова та маркетингова політики. Спадаючі темпи змін оптового товарообороту потребують більш детального його аналізу, що і буде зроблено у наступному підрозділі.

2.2 Аналіз оптового товарообороту малого підприємства

Зважаючи на специфіку діяльності малого підприємства, яке займається оптовими поставками запасних частин до автомобілів, його результатом господарювання можна вважати торговельно-посередницький товарооборот. Він визначається обсягом посередницьких операцій щодо купівлі-продажу споживчих товарів без будь-якої технологічної обробки [37]. Проте у більшості літературних джерел дотримуються думки, щодо поділу товарообороту на оптовий і роздрібний. Ми погоджуємося з ними і не вважаємо, що є потреба у виділенні торговельно-посередницького обігу у діяльності малого підприємства з чисельністю персоналу 12 осіб.

В процесі аналізу оптового товарообороту застосовують різноманітні методи та інструменти. Традиційно вона передбачає дотримання таких етапів [35]:

- 1) встановлення обсягів оптового товарообороту у вартісному і кількісному вимірюванні за основними групами товарів та загалом за суб'єктом підприємництва;
- 2) оцінка динаміки товарообороту загалом та за його структурою;
- 3) аналіз виконання прогностичних завдань з оптового товарообороту;
- 4) моніторинг ритмічності та сезонності продажу окремих товарів;
- 5) аналіз факторів, що впливають на обсяг та структуру товарообороту.

Аналіз оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» розпочнемо із загальної тенденції зміни цього показника (рисунок 2.14).

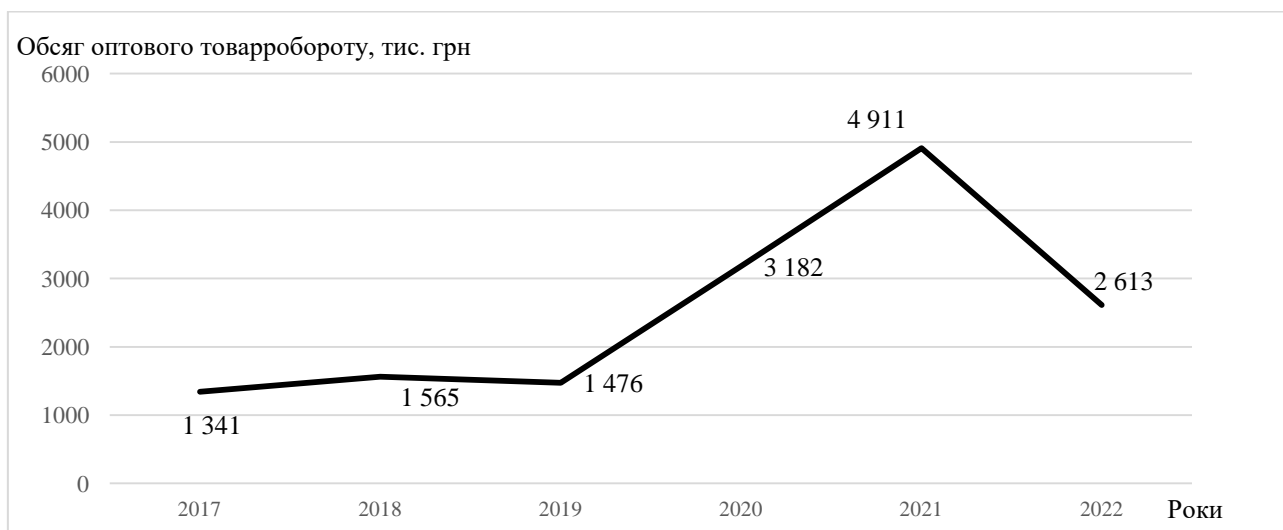

Рисунок 2.14 – Зміна обсягів оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»

Як видно з рисунка 2.14 обсяг оптового товарообороту з 2017 р. по 2022 р., у вартісному вимірі, збільшився на 1272,1 тис. грн або на 95 %. У щорічному вираженні відбувається його коливання: загальна стабілізація за незначного коливання оптового товарообороту з 2017 р. по 2019 р., стрімке зростання з 2019 р. по 2021 р. – на 3435 тис. грн або на 233 %. Тобто за цих три роки він збільшився у три рази. Однак, у звітному році відбулося суттєве його скорочення на 47 % або на 2298 тис. грн. Отже, у 2022 р. він зменшився на половину щодо попереднього року. За відсутності інформації дослідити рівномірність зміни оптового товарообороту не можливо. Також не реально отримати дані щодо сезонності продажу окремих товарів. Оскільки на ТОВ «КАРСОЙЛ» не здійснюють прогнозування рівня оптового товарообороту, то також цей вид аналізу провести не представляється можливим [19, 20].

Наступним етапом аналізу оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» є його аналіз у асортиментному та номенклатурному розрізі (таблиця 2.5 та 2.6).

У таблицях 2.5 та 2.6 наведено обсяг оптового товарообороту в номенклатурному розрізі за основними видами продукції. За їх даними слід

відмітити, що тенденція щодо зміни загального обсягу товарообороту повторюється і за його видами. Зокрема, зменшення обсягу оптового товарообороту у 2019 р. та 2022 р. відбувається і загалом і за його видами.

Таблиця 2.5 – Динаміка оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» за асортиментом

Номенклатура	Абсолютне значення за роками, тис. грн						Темпи змін за роками, %					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2022/2017
Автошампунь	3,5	5	3,7	8,7	10,7	8,6	42,86	-26,00	135,14	22,99	-19,63	145,71
Антифриз	98	102	99	234	342	124	4,08	- 2,94	136,36	46,15	-63,74	26,53
Вода дистильована	45	55	47	99	199	156	22,22	- 14,55	110,64	101,01	-21,61	246,67
Вода для електролітів	23	25	24	103	112	98	8,70	- 4,00	329,17	8,74	-12,50	326,09
Гальмівна рідина	32	34	30	54	79	56	6,25	-11,76	80,00	46,30	-29,11	75,00
Засіб універсальний WD-40	268	302	298	301	342	123	12,69	-1,32	1,01	13,62	-64,04	- 54,10
Змазка багатоцільове мастило	26	30	25	234	256	145	15,38	-16,67	836,00	9,40	-43,36	457,69
Концентрат незам. для склооч.	156	160	143	256	412	256	2,56	- 10,63	79,02	60,94	-37,86	64,10
Масло гідравлічне AMBRA	167	178	156	456	643	456	6,59	-12,36	192,31	41,01	-29,08	173,05
Масло моторне AMBRA	168	198	178	496	667	303	17,86	- 10,10	178,65	34,48	- 54,57	80,36
Мастило	97	103	105	503	703	499	6,19	1,94	379,05	39,76	-29,02	414,43
Олива Frostterm Нірол	53	78	65	123	355	122	47,17	-16,67	89,23	188,62	-65,63	130,19
Охолоджуюча рідина	34	56	89	91	189	78	64,71	58,93	2,25	107,69	-58,73	129,41
Склоомивач зима	36	49	96	98	234	37	36,11	95,92	2,08	138,78	-84,19	2,78
Склоомивач літо	34	90	83	90	278	51	164,71	-7,78	8,43	208,89	- 81,65	50,00
Тосол	100	100	34	35	89	100	-	- 66,00	2,94	154,29	12,36	-
Разом	1340,50	1565,00	1475,70	3181,70	4910,70	2612,60	16,75	- 5,71	115,61	54,34	- 46,80	94,90

Таблиця 2.6 – Зміна обсягу оптового підприємства ТОВ «КАРСОЙЛ»

Номенклатура	Абсолютне значення за роками, тис. грн						Абсолютне відхилення за роками, тис. грн					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018-2017	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2017
Автошампунь	3,5	5	3,7	8,7	10,7	8,6	1,5	-1,3	5	2	-2,1	5,1
Антифриз	98	102	99	234	342	124	4	-3	135	108	-218	26
Вода дистильована	45	55	47	99	199	156	10	-8	52	100	-43	111
Вода для електrolітів	23	25	24	103	112	98	2	-1	79	9	-14	75
Гальмівна рідина	32	34	30	54	79	56	2	-4	24	25	-23	24
Засіб універсальний WD-40	268	302	298	301	342	123	34	-4	3	41	-219	-145
Змазка багатоцільове мастило	26	30	25	234	256	145	4	-5	209	22	-111	119
Концентрат незам. для склооч.	156	160	143	256	412	256	4	-17	113	156	-156	100
Масло гідравлічне AMBRA	167	178	156	456	643	456	11	-22	300	187	-187	289
Масло моторне AMBRA	168	198	178	496	667	303	30	-20	318	171	-364	135
Мастило	97	103	105	503	703	499	6	2	398	200	-204	402
Олива Frostterm Нірол	53	78	65	123	355	122	25	-13	58	232	-233	69
Охолоджуюча рідина	34	56	89	91	189	78	22	33	2	98	-111	44
Склоомивач зима	36	49	96	98	234	37	13	47	2	136	-197	1
Склоомивач літо	34	90	83	90	278	51	56	-7	7	188	-227	17
Госол	100	100	34	35	89	100	0	-66	1	54	11	0
Разом	1340,50	1565,00	1475,70	3181,70	4910,70	2612,60	224,5	-89,3	1706	1729	-2298,1	1272,1

Зокрема, у 2019 р. значно скоротився продаж автошампуню (на 26 % або на 1,3 тис. грн), води дистильованої та для електролітів (на 14,55 % та 4.0 % відповідно), змазки багатоцільової (на 16,67 % або на 5,0 тис. грн), масла гідравлічного (на 12,36 % або на 22 тис. грн), масла моторного (на 10,10 % або на 20 тис. грн) та тосолю (на 66 % або на 66 тис. грн). У звітному році ситуація ще більш несприятлива, оскільки майже за усіма товарними групами відбувається скорочення обсягу оптового товарообороту. Ситуацію вдалося виправити лише по тосолю, обсяг збуту якого зріс на 11 тис. грн або на 12,36 %.

Структуру оптового товарообороту за три останніх роки представлено на рисунках з 2.15 по 2.17.

Динаміка структури товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» з 2017 р. по 2022 р. подана у таблиці 2.7.

За даними таблиці 2.7, протягом останніх п'яти років, обсяг оптового товарообороту малого підприємства за своєю структурою нерівномірний. Графічне подання зміни його структури за три останніх роки показав незначну зміну у межах двох відсотків щодо частки мастил та масла гідравлічного і моторного.

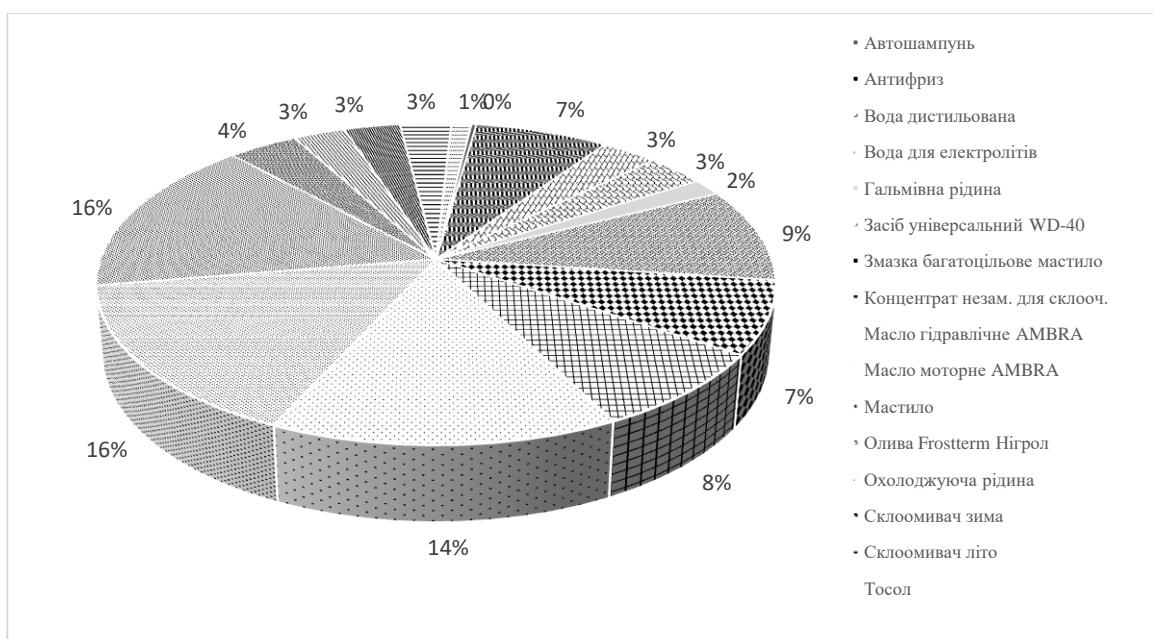

Рисунок 2.15 – Структура оптового товарообороту у 2020 р.

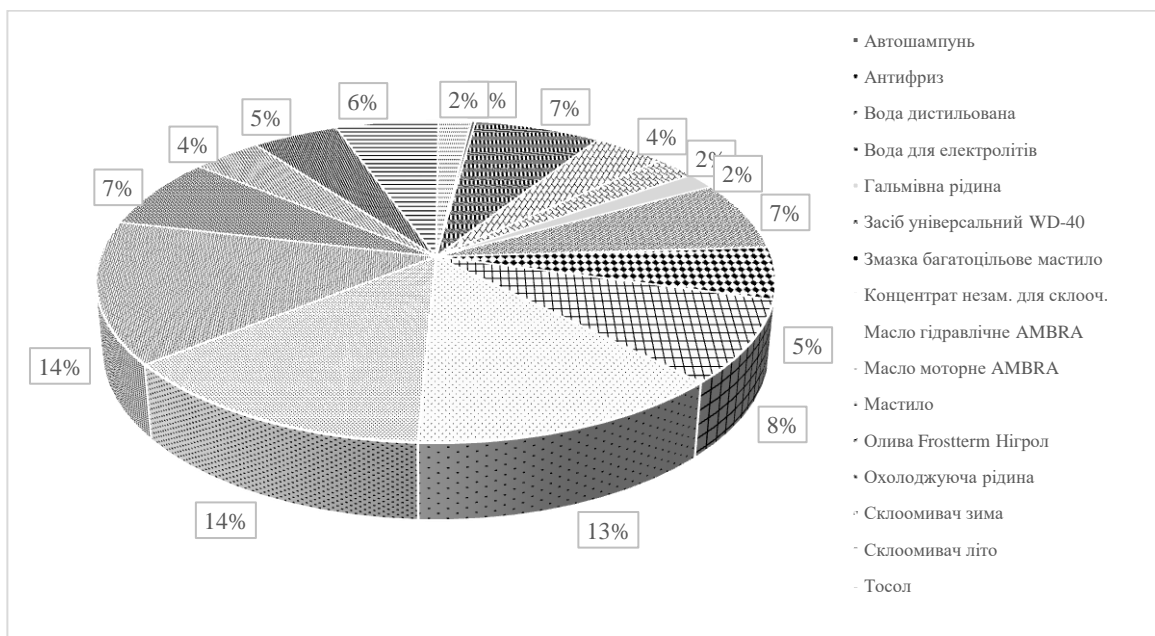

Рисунок 2.16 – Структура оптового товарообороту у 2021 р.

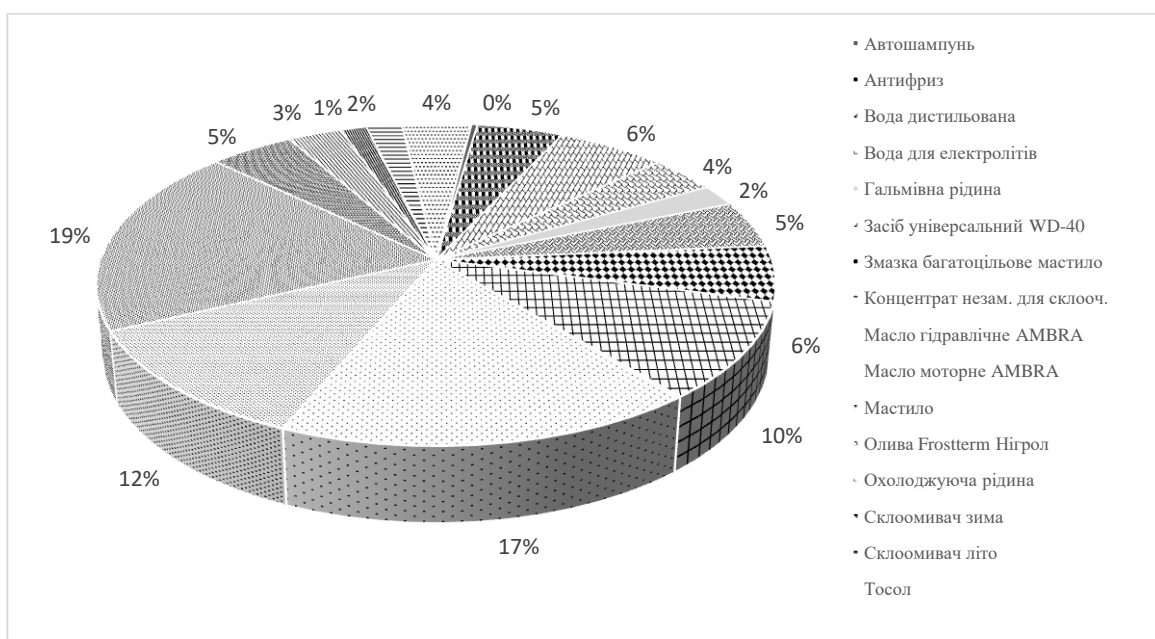

Рисунок 2.17 – Структура оптового товарообороту у 2022 р.

За даними таблиці 2.7 у структурі оптового товарообороту, впродовж усього досліджуваного періоду, переважають мастило, масло гідравлічне і моторне. У 2022 р. їх питома вага становить 19,10 %, 11,60 % та 19,10 %.

Таблиця 2.7 – Динаміка структури оптового товарообороту малого підприємства

Номенклатура	Структура за роками, %						Абсолютне відхилення за роками %					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018-2017	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2017
Автошампунь	0,26	0,32	0,25	0,27	0,22	0,33	0,06	-0,07	0,02	-0,06	0,11	0,07
Антифриз	7,31	6,52	6,71	7,35	6,96	4,75	- 0,79	0,19	0,65	-0,39	-2,22	-2,56
Вода дистильована	3,36	3,51	3,18	3,11	4,05	5,97	0,16	-0,33	-0,07	0,94	1,92	2,61
Вода для електролітів	1,72	1,60	1,63	3,24	2,28	3,75	- 0,12	0,03	1,61	-0,96	1,47	2,04
Гальмівна рідина	2,39	2,17	2,03	1,70	1,61	2,14	- 0,21	-0,14	-0,34	-0,09	0,53	-0,24
Засіб універсальний WD-40	19,9 9	19,3 0	20,1 9	9,46	6,96	4,71	- 0,70	0,90	-10,73	-2,50	-2,26	-15,28
Змазка багатоцільове мастило	1,94	1,92	1,69	7,35	5,21	5,55	-0,02	-0,22	5,66	-2,14	0,34	3,61
Концентрат незам. для склооч.	11,6 4	10,2 2	9,69	8,05	8,39	9,80	- 1,41	-0,53	-1,64	0,34	1,41	-1,84
Масло гідравлічне AMBRA	12,4 6	11,3 7	10,5 7	14,3 3	13,0 9	17,4 5	- 1,08	-0,80	3,76	-1,24	4,36	5,00
Масло моторне AMBRA	12,5 3	12,6 5	12,0 6	15,5 9	13,5 8	11,6 0	0,12	-0,59	3,53	-2,01	- 1,98	- 0,93
Мастило	7,24	6,58	7,12	15,8 1	14,3 2	19,1 0	- 0,65	0,53	8,69	-1,49	4,78	11,86
Олива Frostterm Нірол	3,95	4,98	4,40	3,87	7,23	4,67	1,03	-0,58	-0,54	3,36	-2,56	0,72
Охолоджуюча рідина	2,54	3,58	6,03	2,86	3,85	2,99	1,04	2,45	-3,17	0,99	-0,86	0,45
Склоомивач зима	2,69	3,13	6,51	3,08	4,77	1,42	0,45	3,37	-3,43	1,68	-3,35	-1,27
Склоомивач літо	2,54	5,75	5,62	2,83	5,66	1,95	3,21	-0,13	-2,80	2,83	-3,71	- 0,58
Госол	7,46	6,39	2,30	1,10	1,81	3,83	- 1,07	-4,09	-1,20	0,71	2,02	-3,63
Разом	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-

Динаміка реалізації універсального засобу WD-40 з року в рік скорочується (на 10,73 % у 2020 р., на 2,50 % у 2021 р. та на 2,26 % у 2022 р. заслуговують на увагу уповільнення темпів зменшення частки універсального засобу у загальному обсязі оптового товарообороту. Його зростання відбулося на 0,90 % лише у 2019 р. Значно кращою є ситуація щодо зміни оптового товарообороту за товарною групою «мастило». Вона засвідчує зростання у 2022 р. на 4,78 % щодо попереднього року і на 11,86 % порівняно з 2017 р.

Позитивним є зростання, за останніх шість років, частки реалізації масла гідравлічного на 5, 0 %, змазки багатоцільової на 3,61 %, води дистильованої на 2,61 %, води для електролітів на 2,04 %. Ці товари користуються попитом і ТОВ «КАРСОЙЛ» намагається нарощувати їх обсяги збуту.

Отже, результати торговельно-посередницької діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ» у частині оптового товарообороту потребують покращення за рахунок його нарощування та покращення структури реалізації. У діяльність малого підприємства слід залучати певні інвестиційні кошти, удосконалити загальну стратегію та маркетингову-цінову політику на підприємстві. Значний спад розміру оптового товарообороту у 2019 р. та 2022 р., зменшення темпів росту за усіма показниками за останній рік, погіршення загального стану розвитку малого підприємства за останніх шість років потребують пошуку нових шляхів покращення ситуації, що і буде зроблено у наступному розділі дипломної роботи.

3 МОДЕЛЮВАННЯ ОПТОВОГО ТОВАРООБОРОТУ ТОВ «КАРСОЙЛ»

3.1 Кореляційно-регресійний аналіз оптового товарообороту малого підприємства

На початку дослідження встановимо, що основним результатом торговельно-посередницької діяльності малого підприємства є оптового товарооборот. Надалі засобами кореляційно-регресійного аналізу відберемо найбільш впливові фактори, що можуть змінювати результуючий показник – оптовий товарооборот малого підприємства.

У таблиці 3.1 згруповано обсяг оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» з 2017 р. по 2022 р. та фактори, які на нашу думку можуть впливати на його зміну.

Таблиця 3.1 – Динаміка оптового товарообороту малого підприємства

Показники	Рівень показника за роками					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Оптовий товарооборот, тис. грн	1 341	1 565	1 476	3 182	4 911	2 613
Запаси, тис. грн	148,80	161,00	159,90	251,60	462,30	724,60
Чисельність працівників, осіб	8	10	8	13	15	12
Власний капітал, тис. грн	72,40	117,80	124,40	230,20	542,80	770,00

Абсолютне значення результативного показника та відібраних факторів взято зі статистичної та фінансової звітності малого підприємства. Наступним етапом кореляційно-регресійного аналізу є встановлення тісноти зв'язку між результативним показником і відібраними факторами [27]. Це здійснимо за допомогою матриці попарних порівнянь (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Кореляційна матриця

Показники	Оптовий товарооборот	Запаси	Чисельність працівників	Власний капітал
Оптовий товарооборот	1	0,5324	0,9517	0,6158
Запаси	0,5324	1	0,6068	0,9931
Чисельність працівників	0,9517	0,6068	1	0,6733
Власний капітал	0,6158	0,9931	0,67335	1

Усі три відібраних фактори суттєво впливають на зміну оптового товарообороту малого підприємства. За даними кореляційної матриці (таблиця 3.2) найбільше впливає на зміну оптового товарообороту середньооблікова чисельність персоналу (0,9517), розмір власного капіталу (0,6158) та вартість запасів (0,5324). Тому, ці три фактори взято для подальшого дослідження (таблиця 3.3). Досить суттєвий вплив чинить власний капітал на вартість запасів (0,9931). Значення коефіцієнта кореляції за абсолютною величиною перевищує 0,85 та досить наближене до одиниці. Це вказує на наявність сильного зв'язку між розміром власного капіталу та вартістю запасів. Також це засвідчує мультиколінеарний зв'язок між цими факторами. Тому їх разом не варто включати у модель.

Таблиця 3.3 – Вихідні дані для КРА зміни оптового товарообороту

Показники		Рівень показника за роками					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Оптовий товарооборот, тис. грн	Y	1 341	1 565	1 476	3 182	4 911	2 613
Запаси, тис. грн	x ₁	148,80	161,00	159,90	251,60	462,30	724,60
Чисельність працівників, осіб	x ₂	8	10	8	13	15	12
Власний капітал, тис. грн	x ₃	72,40	117,80	124,40	230,20	542,80	770,00

Згідно даних таблиці 3.3, загальний результат торговельно-посередницької діяльності малого підприємства – оптовий товарооборот коливається протягом досліджуваного періоду. На ТОВ «КАРСОЙЛ» у 2018 р. товарооборот збільшився на 224,5 тис. грн або на 16,75 %, у наступні році він зменшився на 89,30 тис. грн або на 5,71 %. У два рази він зріс у 2020 р. та на 54 % або на 1729 тис. грн у 2021 р. досягнувши свого максимального значення. Проте, у звітному році оптовий товарооборот зменшився на 47 % або на 2298,10 тис. грн.

Наочне відображення динаміки оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» з 2017 р. по 2022 р. представимо на рисунку 3.1.

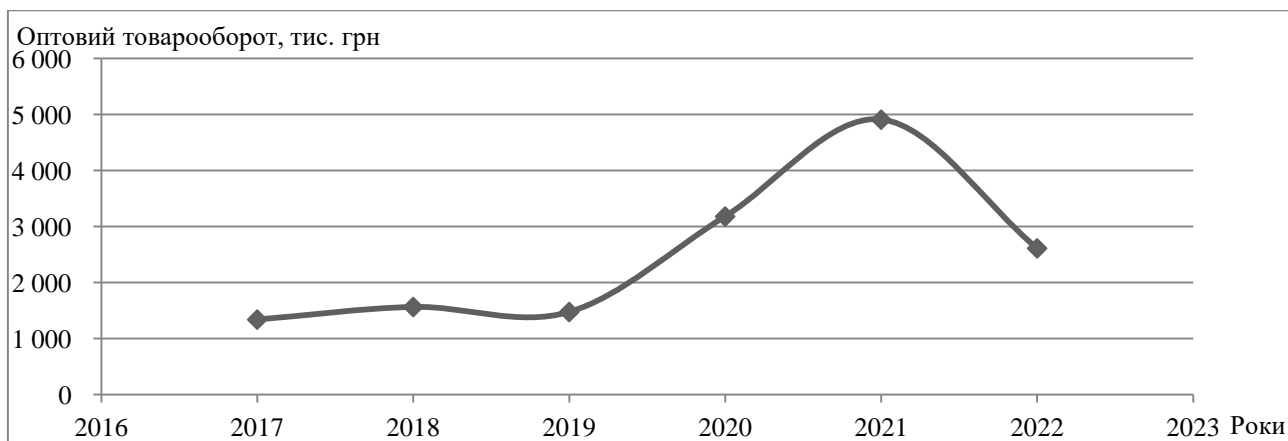

Рисунок 3.1 – Динаміка оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ»

Отже, за рисунком 3.1 видно, що протягом шести останніх років ситуація щодо результату торговельно-посередницької діяльності малого підприємства неоднозначна. Найкращим виявився період з 2019 р. по 2021 р., однак у звітному році відбулося суттєве скорочення оптового товарообороту. Для стабілізації збутової діяльності на малому підприємстві слід застосувати кореляційно-регресійний аналіз. Вихідна інформація для його проведення подана у таблиці 3.3. За даними цієї таблиці відібрано три основних фактори впливу на оптовий товарооборот малого підприємства – вартість запасів (x_1), середньооблікова чисельність персоналу (x_2) та розмір власного капіталу (x_3).

За допомогою інструменту аналізу даних «Регресія» у електронних таблицях нами побудована трьох факторна економетричну модель зміни оптового товарообороту малого підприємства:

$$Y_p = -308 - 16,08x_1 + 331,03x_2 + 13,87x_3; \quad (3.1)$$

$$R^2 = 0,9563; F_{\text{розр}} = 14,60 < F_{\text{табл}} = 19,16.$$

За побудованою моделлю (3.1) найбільший вплив на зміну оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» здійснює чисельність персоналу. Це доводить високе абсолютне значення параметра моделі (331,03). Воно показує, що за додаткового збільшення чисельності працівників на 1 % оптовий товарооборот

зросте на 331,03 тис. грн. Обернений вплив чинять запаси. Параметр біля першого фактору вказує, що за оптимізації вартості запасів на 1 % розмір оптового товарообороту зросте на 16,08 тис. грн. За зростання розміру власного капіталу на 1 % оптовий товарооборот збільшиться на 13,87 тис. грн.

Трьох факторна модель (3.1) має високе значення коефіцієнта детермінації 0,9563. Воно вказує на те що на 95,63 % відібрані три фактори впливають на зміну оптового товарообороту малого підприємства. При цьому лише 4,37 % припадає на дію факторів які не включені у цю модель (3.1). Модель (3.1) слід вважати адекватною за високого значення коефіцієнта детермінації, оскільки його абсолютне значення перевищує 0,75.

Традиційно, для встановлення адекватності економетричної моделі застосовують критерій Фішера. Через те, що його розрахункове значення (14,60) менше за табличне (19,16), модель (3.1) не можна вважати адекватною. Однак, адекватність моделі доведена високим значенням коефіцієнта детермінації. Тому, за нею можна здійснювати прогнозування оптового товарообороту торговельно-посередницького підприємства.

Достовірність параметрів економетричної моделі оцінюють за критерієм Стьюдента. Якщо розрахункові значення цього критерію перевищують їх табличне значення, то параметри достовірні. За проведеними підрахунками, у моделі (3.1) жоден параметр не є достовірним.

Оскільки між розміром власного капіталу та вартістю запасів виявлено мультиколінеарність ($R = 0,99931$), то значна залежність між цими факторами не дозволяє визначити окремий вплив кожного з них на зміну оптового товарообороту малого підприємства. Тому, за функцією «LINEST» визначено параметри та основні характеристики таких двох факторних залежностей:

$$Y_{p1} = -2700 - 0,43x_1 + 486,30x_2; \quad (3.2)$$

$$R^2 = 0,9089; F_{\text{розн}} = 14,96 > F_{\text{табл}} = 9,55.$$

$$Y_{p2} = -2698 + 480,17x_2 - 0,22x_3; \quad (3.3)$$

$$R^2 = 0,9068; F_{\text{розн}} = 14,59 > F_{\text{табл}} = 9,55.$$

Також побудовано одно факторну модель, яка показує окремий вплив чисельності персоналу на зміну оптового товарообороту торговельно-посередницького підприємства:

$$Y_{pз} = -2602 + 465,13x_2; \quad (3.4)$$

$$R^2 = 0,9056; F_{розр} = 38,39 > F_{табл} = 7,71.$$

Усі три моделі з (3.2) по (3.4) мають високе значення коефіцієнта детермінації. Воно вказує, що на 91 % у моделі (3.2) вартість запасів і середньооблікова чисельність персоналу, у моделі (3.3) чисельність персоналу і розмір власного капіталу і у моделі (3.4) власний капітал впливають на зміну оптового товарообороту підприємства і 9 % припадає на дію факторів, що не включено у ці моделі.

У моделі (3.2) через обґрунтоване зменшення вартості запасів оптовий товарооборот зросте на 0,43 тис. грн та на 486,30 тис. грн, якщо зросте чисельність персоналу на 1 %. За моделлю (3.3) за скорочення на 1 % розміру власного капіталу товарооборот зросте на 0,22 тис. грн та за зростання чисельності працівників на 1 % оптовий товарооборот збільшиться на 480,17 тис. грн. Якщо підвищити на 1 % чисельність персоналу, то товарооборот малого підприємства, за моделлю (3.4) зросте на 465,13 тис. грн.

У економетричних моделях (3.2) та (3.3) достовірним виявився параметр біля другої змінної, оскільки його розрахункове значення ($t_{a2} = 4,54$ та $t_{a2} = 4,12$ відповідно) більше за табличне значення критерію Стьюдента ($t_{табл} = 3,18$). У моделі (3.4) обидва параметри виявились достовірними, через те, що їх розрахункові значення ($t_{a0} = 3,07$; $t_{a1} = 6,20$) перевищують табличне ($t_{табл} = 2,78$).

За високого значення коефіцієнта детермінації у моделях (3.2) – (3.4), за ними можна здійснювати прогнозування оптового товарообороту торговельно-посередницького підприємства. Одночасно, підставою для подальшого прогнозування оптового товарообороту є те, що у цих моделях значення критерію Фішера є більшим за табличне ($F_{розрах.} > F_{табл.}$).

Реальні та змодельовані значення оптового товарообороту малого підприємства подано у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Фактичні та змодельовані дані оптового товарообороту

Показники		Рівень показника за роками					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Оптовий товарооборот, тис. грн	Y	1 341	1 565	1 476	3 182	4 911	2 613
Змодельовані дані за моделлю (3.1)	Y_p	952	2 048	1 495	3 143	4 753	2 694
Змодельовані дані за моделлю (3.2)	Y_{p1}	1 127	2 095	1 123	3 515	4 398	2 828
Змодельовані дані за моделлю (3.3)	Y_{p2}	1 127	2 077	1 115	3 492	4 383	2 892
Змодельовані дані за моделлю (3.4)	Y_{p3}	1 119	2 049	1 119	3 445	4 375	2 979

Для наочного відображення динаміки оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» за моделями (3.1 – 3.4), побудовано графік, який зображено на рисунку 3.2.

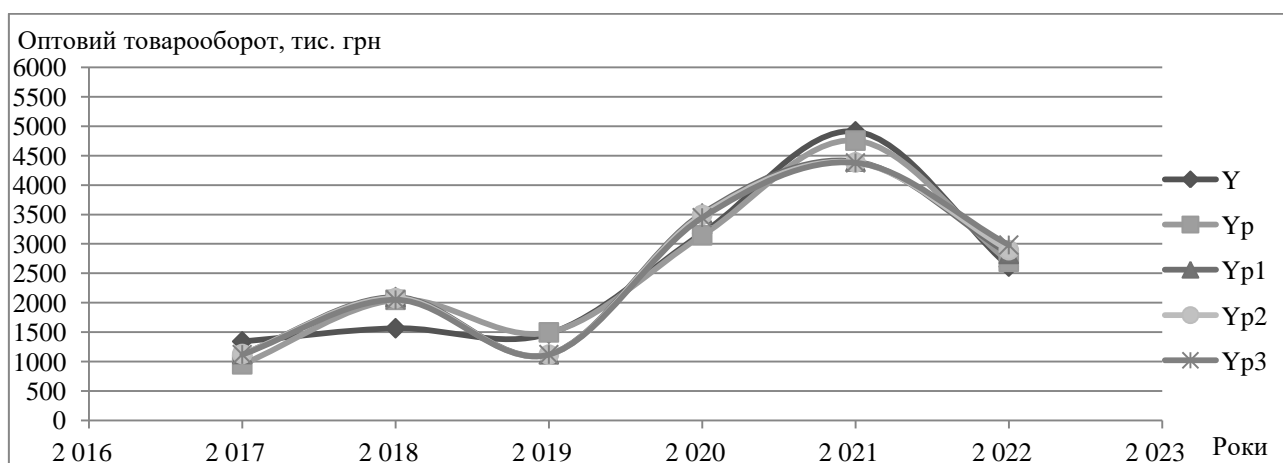

Рисунок 3.2 – Динаміка оптового товарообороту за моделями (3.1 – 3.4)

За даними таблиці 3.4 та графічного подання зміни оптового товарообороту видно, що змодельовані значення досить наближені до фактичних і повторюють загальну тенденцію його зміни.

Зважаючи на адекватність побудованих моделей, за ними варто здійснити прогнозування, що і буде зроблено у наступному підрозділі.

3.2 Прогнозування оптового товарообороту малого підприємства

Спочатку здійснимо трендове прогнозування зміни оптового товарообороту та факторів, які на нього впливають. Для цього визначимо, за допомогою трендових моделей, вплив часового фактору на зміну оптового товарообороту, вартості запасів (Z), середньооблікової чисельності персоналу (P) та розміру власного капіталу (V). У результаті побудуємо наступні трендові моделі за поліноміальною залежністю:

$$Y_t = -185,96 + 1184,72t - 95,35t^2; \quad (3.5)$$

$$R^2 = 0,5255; F_{\text{розр}} = 1,66 < F_{\text{табл}} = 9,55;$$

$$Z_t = 280,19 - 151,51t + 37,46t^2; \quad (3.6)$$

$$R^2 = 0,9926; F_{\text{розр}} = 202,31 > F_{\text{табл}} = 9,55;$$

$$P_t = 6 + 2,3t + 0,16t^2; \quad (3.7)$$

$$R^2 = 0,5955; F_{\text{розр}} = 2,21 < F_{\text{табл}} = 9,55;$$

$$V_t = 178,22 - 127,52t + 38,09t^2; \quad (3.8)$$

$$R^2 = 0,9820; F_{\text{розр}} = 81,88 > F_{\text{табл}} = 9,55.$$

У трендовій моделі (3.5) коефіцієнт детермінації доводить, що лише на 52,55 % часовий фактор впливає на зміну оптового товарообороту. Ця модель виявилась не адекватною і за критерієм Фішера. Тому, особливо їй довіряти не приходиться.

У трендовій моделі (3.7) коефіцієнт детермінації теж має не високе значення (0,5955). Воно вказує на те, що часовий фактор на 60 % впливає на зміну чисельності персоналу. Нажаль і ця модель (3.7) є не адекватною.

Тому, прогнозування зміни цих показників (оптового товарообороту та чисельності персоналу) здійснимо лише для того, щоб дізнатися як зміниться їх значення з урахуванням існуючих на малому підприємстві тенденцій.

В усіх інших трендових моделях (3.6 та 3.8) на 99,26 % та 98,20 % часовий фактор впливає на зміну розміру запасів та вартості власного капіталу. За високого значення коефіцієнта детермінації і через перевищення розрахункового значення критерію Фішера над його табличним значенням ці моделі (3.6) та (3.8) є адекватними. Тому за ними варто здійснювати прогнозування.

Результати прогнозування за трендовими моделями (3.5 – 3.8) подано у таблиці 3.5 та наочно представлено на рисунках 3.11 – 3.14.

Таблиця 3.5 – Фактичні, розрахункові та прогнозні значення оптового товарообороту, вартості запасів, середньооблікової чисельності персоналу та власним капіталом

Роки	t	t ²	Фактичні дані:				Розрахункові та прогнозні дані:			
			запаси	чисельність персоналу	власний капітал	товарооборот	Y _t	Z _t	P _t	V _t
2017	1	1	148,80	8	72,40	1 340,5	903	166,14	8	88,79
2018	2	4	161,00	10	117,80	1 565,0	1802	127,01	9	75,54
2019	3	9	159,90	8	124,40	1 475,7	2510	162,79	11	138,47
2020	4	16	251,60	13	230,20	3 181,7	3027	273,49	12	277,58
2021	5	25	462,30	15	542,80	4 910,7	3354	459,12	13	492,87
2022	6	36	724,60	12	770,00	2 612,6	3490	719,65	13	784,34
2023	7	49	прогноз				3435	1055,11	14	1151,98
2024	8	64					3189	1465,48	13	1595,80
2025	9	81					2753	1950,78	13	2115,80

Як видно, з даних таблиці 3.5, змодельовані за трендовою моделлю (3.5) значення оптового товарообороту певним чином відхиляються від фактичних значень. Більш наближені до фактичних розрахункові значення відібраних факторів. Однак, відхилення все ж існує.

За результатами трендового прогнозування у 2023 р. відбудеться скорочення оптового товарообороту на 55 тис. грн щодо його розрахункового значення та зростання на 822 тис. грн щодо фактичного значення у 2022 р. У

2023 р. спостерігається зростання вартості запасів, чисельності персоналу та розміру власного капіталу щодо фактичного і змодельованого значення у звітному році. У наступних два роки за скорочення працівників на одну особу та стрімкого зростання вартості запасів і власного капіталу обсяг оптового товарообороту продовжуватиме скорочуватися щодо змодельованого значення та зростати відповідно до фактичного його розміру за 2022 р. на 577 тис. грн у 2024 р. та 140 тис. грн у 2025 р.

Обґрунтоване збільшення вартості запасів та власного капіталу за незначного зменшення числа працівників є позитивною тенденцією для торговельно-посередницького підприємства. При цьому прогнозний обсяг оптового товарообороту зростає щодо його фактичного значення за звітний рік. Тому, в принципі ці результати (щодо зміни факторів та результативного показника) можна порекомендувати керівництву ТОВ «КАРСОЙЛ». Проте, з деякою пересторогою, оскільки прогнозні дані оптового товарообороту зменшуються щодо змодельованих даних за 2022 р.

Тому, варто запропонувати і такий альтернативний варіант: збільшити на 1 % вартість запасів та власного капіталу та приймати додатково на роботу одного працівника щорічно. Результати за експертним методом прогнозування подано у таблиці 3.6 та наочно представлено на рисунках 3.3 – 3.5.

Отримані результати прогнозування, на основі думки експертів, дозволили збільшити обсяг оптового товарообороту у найближчих три роки як щодо фактичного так і щодо змодельованого значення у 2022 р.

Існуючі на торговельно-посередницькому підприємстві тенденції зумовлюють зміну як факторів впливу (запасів, чисельності персоналу, власного капіталу) так обсягу оптового товарообороту. Тому, для прогнозування результатів господарсько-торговельної діяльності ТОВ «КАРСОЙЛ» ми застосували стандартну функцію «TREND». Результати прогнозування за моделями (3.1 – 3.4) подано у таблиці 3.7 та наочно представлено на рисунках 3.3 – 3.5.

Одержані результати прогнозування оптового товарообороту за функцією «TREND» показують, що у 2023 р. він збільшився щодо фактичного та

змодельованого значення за 2022 р. Проте, у наступних два роки відбувається його скорочення.

Таблиця 3.6 – Результати прогнозування оптового товарообороту експертним шляхом

Показники		Роки								
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Фактичні та прогнозні дані:	оптового товарооборот	1 341	1 565	1 476	3 182	4 911	2 613	–	–	–
	запасів	148,80	161,00	159,90	251,60	462,30	724,60	731,85	739,16	746,56
	чисельності персоналу	8	10	8	13	15	12	13	14	15
	власного капіталу	72,40	117,80	124,40	230,20	542,80	770,00	777,70	785,48	793,33
Розрахункові та прогнозні дані оптового товарообороту:	Y_p	952	2 048	1 495	3 143	4 753	2 694	2 883	3 207	3 558
	Y_{p1}	1 127	2 095	1 123	3 515	4 398	2 828	3 116	3 603	4 130
	Y_{p2}	1 127	2 077	1 115	3 492	4 383	2 892	3 178	3 660	4 181
	Y_{p3}	1 119	2 049	1 119	3 445	4 375	2 979	3 923	3 947	3 970

Таблиця 3.7 – Результати прогнозування оптового товарообороту за функцією «TREND»

Показники		Роки								
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 V
Фактичні та прогнозні дані:	оптового товарооборот	1 341	1 565	1 476	3 182	4 911	2 613	–	–	–
	запасів	148,80	161,00	159,90	251,60	462,30	724,60	1 055,11	1 465,48	1 950,78
	чисельності персоналу	8	10	8	13	15	12	14	13	13
	власного капіталу	72,40	117,80	124,40	230,20	542,80	770,00	1 151,98	1 595,80	2 115,80
Розрахункові та прогнозні дані оптового товарообороту:	Y_p	952	2 048	1 495	3 143	4 753	2 694	3 175	2 686	1 942
	Y_{p1}	1 127	2 095	1 123	3 515	4 398	2 828	3 417	3 172	2 740
	Y_{p2}	1 127	2 077	1 115	3 492	4 383	2 892	3 527	3 359	3 492
	Y_{p3}	1 119	2 049	1 119	3 445	4 375	2 979	3 677	3 611	3 395

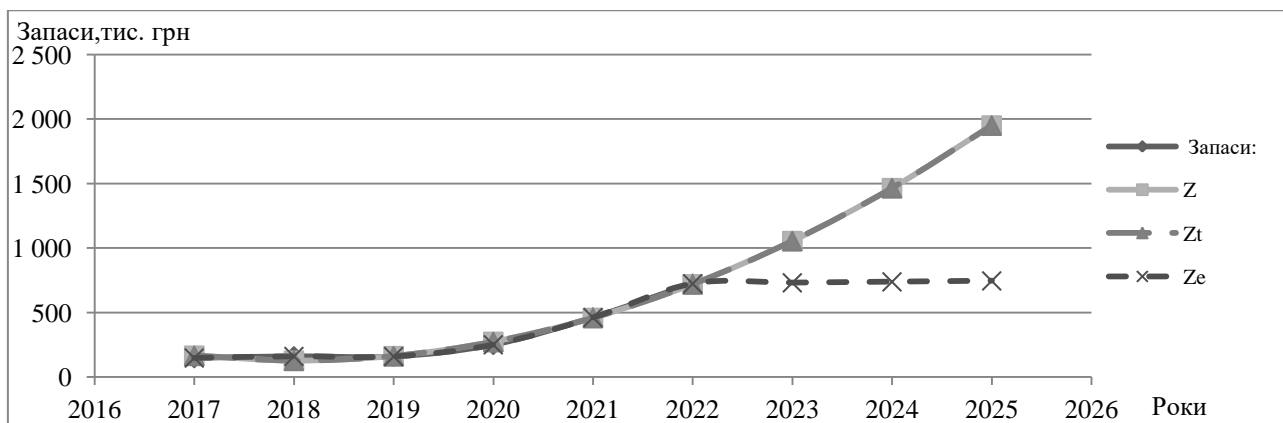

Рисунок 3.3 – Динаміка фактичних, розрахункових та прогнозних значень вартості запасів малого підприємства

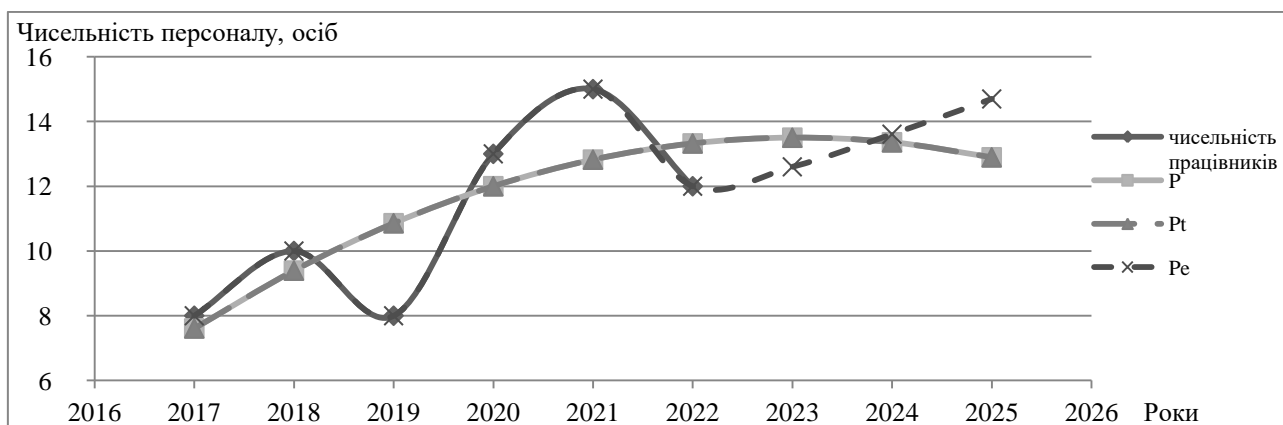

Рисунок 3.4 – Динаміка фактичних, розрахункових та прогнозних значень середньооблікової чисельності персоналу малого підприємства

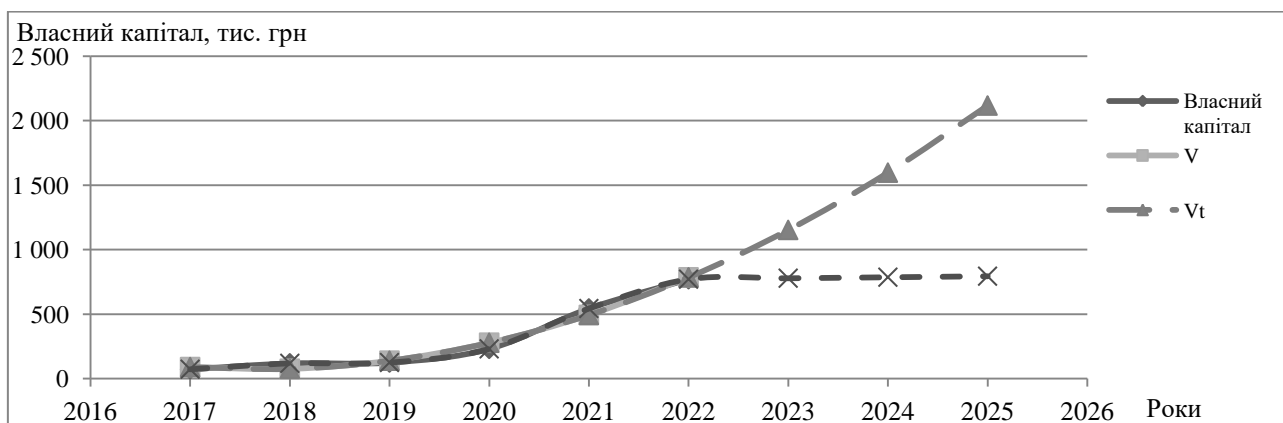

Рисунок 3.5 – Динаміка фактичних, розрахункових та прогнозних значень власного капіталу малого підприємства

Графічне зображення, на рисунках 3.3 – 3.5, зміни вартості запасів, чисельності персоналу та власного капіталу підтверджує описані вище тенденції. Зокрема, за результатами трендового прогнозування вартість запасів та власного капіталу будуть стрімко зростати, а за результатами експертного прогнозування темпи зростання більш стабільні. Середньооблікова чисельність персоналу, за трендового прогнозування зросте у 2023 р. на два працівника, а в наступних два роки вона буде скорочуватися на одного працівника. Натомість експерти пропонують щорічно збільшувати чисельність працівників на одну особу. та вартість основних фондів зростають. На нашу думку, варто прислухатись до думок експертів щодо збільшення на 1 % вартості запасів і власного капіталу та чисельності працівників на одну особу. Це дозволить отримати більш реалістичні прогнозні значення оптового товарообороту на торговельно-посередницькому підприємстві у перспективі.

На рисунку 3.6 зображена динаміка оптового товарообороту залежно від зміни часового фактору за різними формами залежності: лінійною, поліноміальною, степеневою та експоненційною.

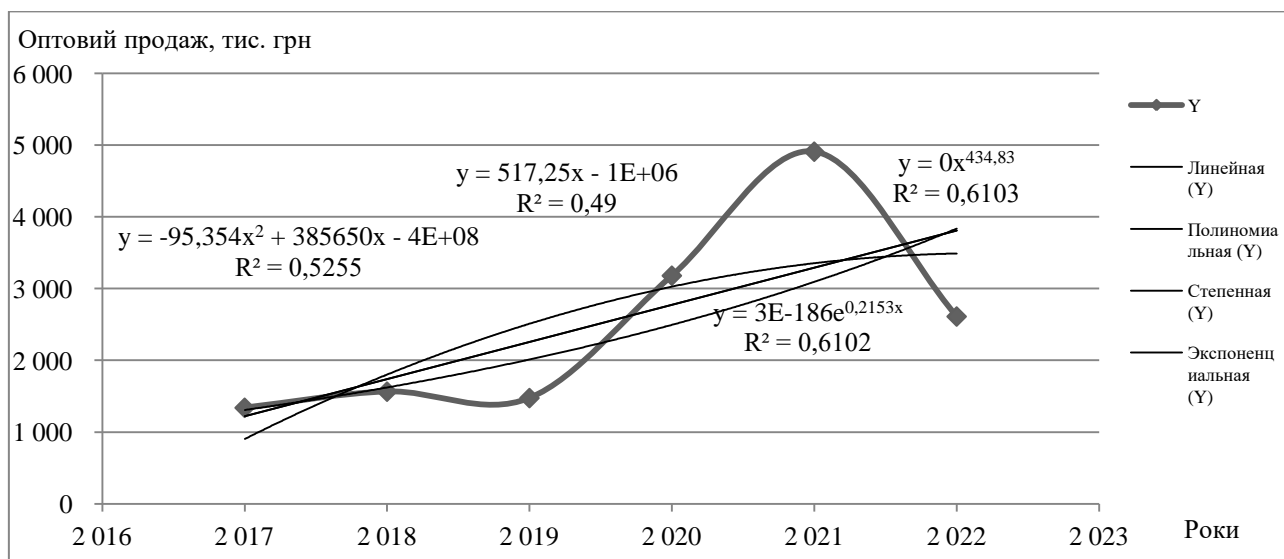

Рисунок 3.6 – Динаміка оптового товарообороту за різними формами залежності

Вище значення коефіцієнта детермінації (0,6103) вказує на те, що степенева та експоненційна залежність більш точно описують зміну оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ». За усіма функціями доведено, що часовий фактор лише на половину впливає на зміну оптового товарообороту малого підприємства.

На рисунках 3.7 та 3.8 зображено результати прогнозування оптового товарообороту малого підприємства за моделями (3.1 –3.4) за трендовим та експертним методом прогнозуваннями.

Отже, графічне подання на рисунках 3.7 та 3.8 видно, що у перспективі ситуація на ТОВ «КАРСОЙЛ» щодо результату торговельно-посередницької діяльності стабілізується. Він поступово, а за певними моделями стрімко буде зростати.

Згідно експертного прогнозування, за трьох факторною моделлю (3.1), двома двох факторними моделями (3.2 – 3.3), одно факторною моделлю (3.4) обсяг оптового товарообороту поступово зростатиме. Для цього важливо на малому підприємстві збільшити вартість запасів та власного капіталу, додатково залучати до торговельно-посередницької діяльності по одному працівнику щорічно.

З урахуванням існуючих на малому підприємстві тенденцій здійснено трендове прогнозування. За ним таким чином змінилися значення факторів:

1) вартість запасів у 2023 р. будуть становити 1055 тис. грн проти 725 тис. грн у 2022 р., надалі вони будуть зростати і у 2024 р. дорівнюватимуть 1466 тис. грн, а у 2025 р. 1951 тис. грн;

2) середньооблікова чисельність персоналу у подальшому буде коливатися: зростати у 2023 р. до 14 осіб проти 12 осіб у 2022 р., а в наступних два роки вона скоротиться до 13 осіб;

3) вартість власного капіталу теж має тенденцію до зростання: у 2023 р. вона буде становити 1152 тис. грн проти 770 тис. грн у 2022 р., надалі відбудуватиметься стрімке зростання і у 2024 р. вона дорівнюватиме 1596 тис. грн, а у 2025 р. 2116 тис. грн.

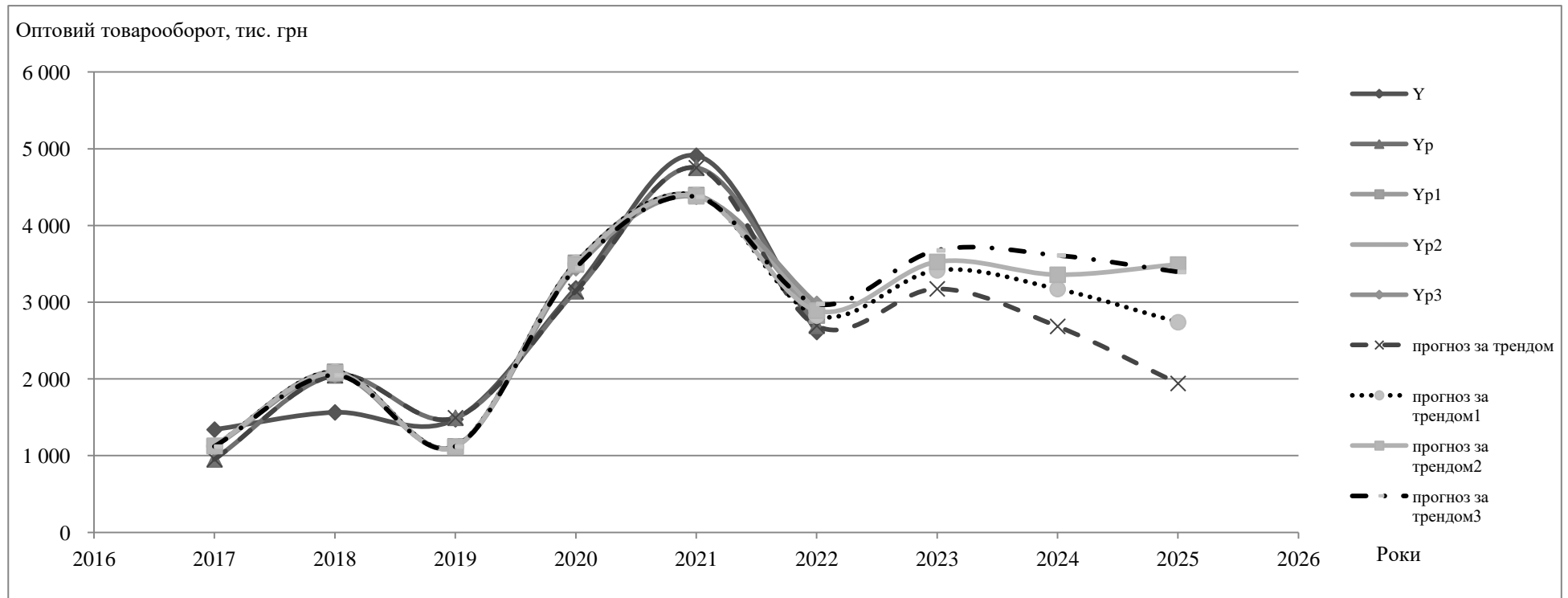

Рисунок 3.7 – Динаміка фактичних, розрахункових та прогнозних значень оптового товарообороту за моделями (3.1 –3.4) за трендовим методом

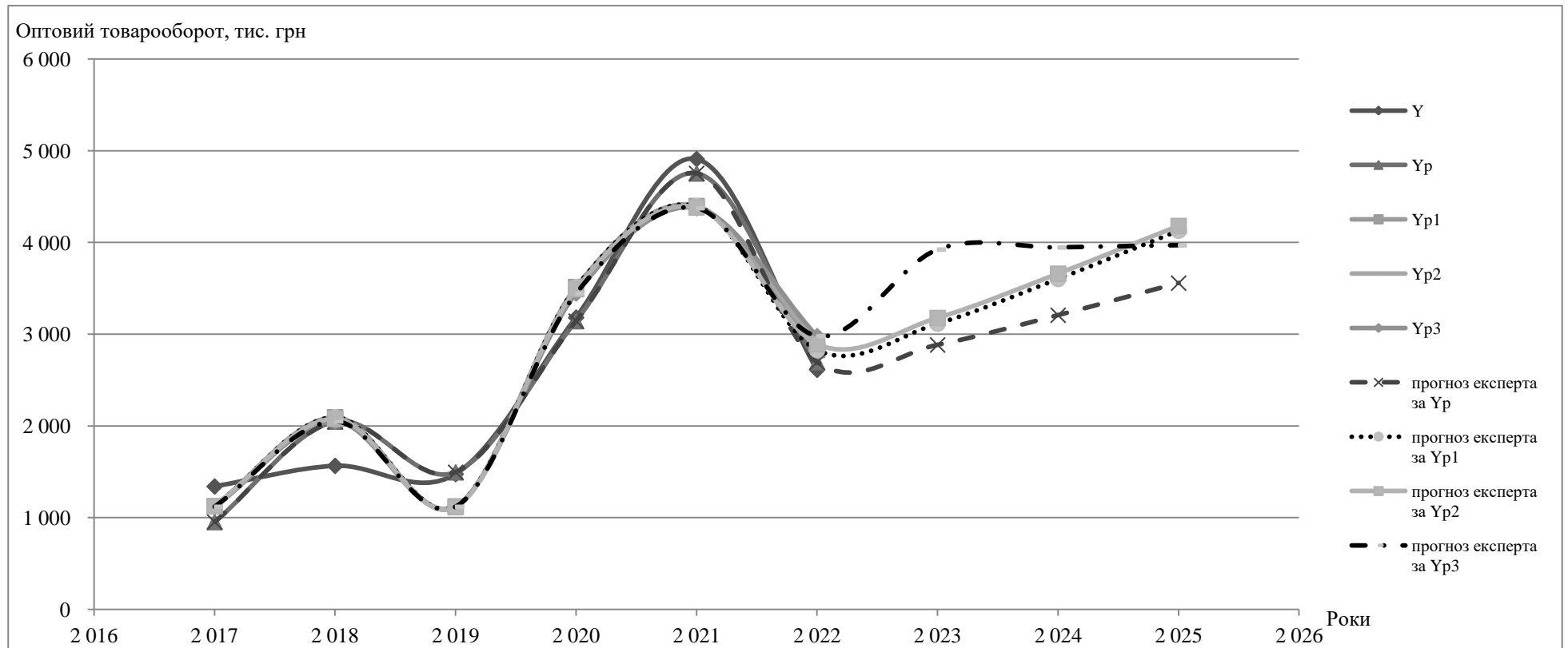

Рисунок 3.8 – Динаміка фактичних, розрахункових та прогнозних значень оптового товарообороту за моделями (3.1 –3.4) за експертним методом

Підставивши спрогнозовані значення цих факторів у побудовані економетричні моделі з (3.1) по (3.5) отримано такі значення оптового товарообороту:

1) за трьох факторною моделлю (3.1) у 2023 р. він зросте на 21,54 % порівняно з його фактичним значенням (2613 тис. грн) та на 17,84 % щодо розрахункового значення 2022 р. (2694 тис. грн) і становитиме 3175 тис. грн; надалі він буде зростати щодо фактичного значення на 2,81 % у 2024 р. та скорочуватиметься на 25,65 % у 2025 р.; незначне скорочення на 0,32 % спостерігатимемо у 2024 р. та суттєве зменшення у 2025 р. на 27,91%;

2) за першою двох факторною моделлю (3.2) у 2023 р. він зросте на 31 % порівняно з його фактичним значенням та на 21 % згідно розрахункового значення 2022 р. (2828 тис. грн) і становитиме 3417 тис. грн. У 2024 р. ця тенденція також збережеться і він дорівнюватиме 3172 тис. грн (що на 21,41 % більше за фактичне та на 12,19 % щодо змодельованого значення). А у 2025 р. він зменшиться до 2740 тис. грн на 3,09 % щодо змодельованого значення та зросте на 4,88 % щодо фактичного значення за 2022 р.;

3) за другою двох факторною моделлю (3.3) він збільшуватиметься у 2023 р. на 35 % порівняно з його фактичним значенням та на 22 % згідно розрахункового значення 2022 р. (2892 тис. грн) і становитиме 3527 тис. грн. У 2024 р. ця тенденція збережеться і він дорівнюватиме 3359 тис. грн, що на 28,57 % більше за фактичне значення та на 16,16 % за розрахункове значення. У 2025 р. він зросте на 20,77 % щодо розрахункового і на 33,67 % щодо фактичного значення до 3492 тис. грн;

4) за одно факторною моделлю (3.4) він зростатиме швидшими темпами ніж за іншими моделями. У 2023 р. – на 40,75 % порівняно з його фактичним значенням та на 23,42 % щодо розрахункового значення 2022 р. (2979 тис. грн) і становитиме 3677 тис. грн. У наступні роки ця тенденція збережеться: у 2024 р. він збільшиться на 21,19 % відносно розрахункового та на 38,21 % щодо фактичного значення і дорівнюватиме 3611 тис. грн. У 2025 р. він збільшиться

на 30 % відносно фактичного та на 14 % щодо змодельованого значення і становитиме 3395 тис. грн.

Однак, результати трендового прогнозування показують поступове скорочення обсягу оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» за усіма моделями з 2023 р. по 2025 р.

Застосувавши експертів з працівників торговельно-посередницького підприємства було вирішено збільшити на один відсоток значення усіх факторів, які становили:

1) вартість запасів збільшилась на 7,3 тис. грн впродовж усього прогнозного періоду від 731,85 грн до 746,56 грн;

2) середньооблікова чисельність персоналу зростала з 2023 р. по 2025 р. на одну особу і у 2025 р. становила 15 осіб;

3) розмір власного капіталу поступово збільшувалась: у 2023 р. до 777,70 тис. грн проти 777 тис. грн у 2022 р., у 2024 р. до 785,48 тис. грн і у 2025 р. до 793,33 тис. грн.

Усе це дозволило збільшити розмір оптового товарообороту у перспективі:

1) за моделлю (3.1) він зростатиме: у 2023 р. на 10,37 % проти фактичного і на 7,01 % проти розрахункового значення та становитиме 2883 тис. грн. У 2024 р. він збільшиться на 19,03 % щодо розрахункового і на 22,76 % відносно фактичного значення за 2022 р. та становитиме 3207 тис грн. У наступному році він зросте на 36,18 % щодо фактичного та на 32,04 % відносно розрахункового значення та досягне 3558 тис. грн;

2) за моделлю (3.2) у 2023 р. він зросте на 19,28 % проти звітнього року і на 10,21 % проти розрахункового значення та становитиме 3116 тис. грн. У 2024 р. проти фактичного значення за 2022 р. він зросте на 27,43 % та відносно змодельованого значення за 2022 р. на 37,93 % і досягне 3603 тис грн. У 2025 р. він становитиме 4130 тис. грн, що на 58,07 % більше за фактичне значення та на 46,5 % за розрахункове у 2022 р.;

3) за моделлю (3.3) він поступово зростатиме на 21,65 % проти його фактичного значення і у 2023 р. становитиме 3178 тис. грн, що на 9,90 % більше за розрахункове значення у 2022 р. (2892 тис грн). У 2024 р. тенденція зростання продовжиться – на 40,10 % проти фактичного і на 26,58 % щодо змодельованого значення і становитиме 3660 тис. грн. У наступному році (2025 р.) оптовий товарооборот стрімко зросте на 60,05 % відносно фактичного значення за 2022 р. та на 44,60 % щодо розрахункового значення і досягне 4181 тис. грн;

4) за одно факторною моделлю (3.4) він значно збільшився порівняно з його фактичним значенням (на 50 % щороку) і поступово зростатиме проти розрахункового значення за 2022 р. (на 32 %) та становитиме у 2023 р. 3923 тис грн, у 2024 р. 3947 тис. грн та у 2025 р. 3970 тис. грн.

Отже, за результатами проведеного дослідження були побудовані економетричні моделі (3.1 – 3.4) та трендова модель (3.5) зміни оптового товарообороту торговельно-посередницького підприємства. За цими моделями здійснено його прогнозування на період з 2023 р. по 2025 р.

Одночасно, на основі поліноміальної залежності (3.6 – 3.8) визначено вплив часового фактору на зміну чинників, які суттєво впливають на зміну оптового товарообороту малого підприємства. До таких чинників відносять: вартість запасів, чисельність персоналу та розмір власного капіталу. За побудованими моделями з (3.6) по (3.8) здійснено прогнозування цих чинників на майбутніх три роки.

Результати прогнозування, використання трендового методу довели, що у 2023 р. усі моделі дали позитивну динаміку зростання результуючого показника в порівнянні з його фактичними та змодельованими даними. Однак, у наступних два роки відбувається скорочення розміру оптового товарообороту щодо розрахункового значення за 2022 р. Одночасно, усі моделі з (3.1) по (3.4) показали зростання оптового товарообороту торговельно-посередницького підприємства у перспективі відносно його фактичного значення за звітний рік (2613 тис. грн)

За використання експертного методу було запропоновано щорічно збільшувати чисельність персоналу на одну особу, а вартість запасів та власного капіталу збільшити на один відсоток. Це дозволить більш оптимістичніше досягти зростання оптового товарообороту за усіма моделями. Прогнозні значення, за експертним методом, будуть більш наближені до фактичного та змодельованого значення за 2022 р.

Таким чином, керівництву ТОВ «КАРСОЙЛ» слід запропонувати обидва варіанта прогнозування, а менеджери згідно динамічних умов розвитку малого підприємства виберуть найоптимальніший. На нашу думку, результати прогнозування оптового товарообороту за моделями (3.1 – 3.4) отримані за експертного методу (таблиця 3.6, рисунок 3.8), є кращими. Вони надають практичну можливість коригувати значення факторів на етапі передбачення. Це дозволяє приймати більш якісні управлінські рішення на перспективу. При цьому ТОВ «КАРСОЙЛ» самостійно контролює зміну внутрішніх чинників, які впливають на результат торговельно-посередницького діяльності. Що стосується результатів прогнозування оптового товарообороту за функцією «TREND» (таблиця 3.7, рисунок 3.7) та за трендовими залежностями (таблиця 3.5), можна стверджувати, що прогнозні значення на наступні періоди завжди будуть залежати від загальної тенденції зміни оптового товарообороту малого підприємства за досліджуваний період. За трендового прогнозування, обсяг оптового товарообороту в перспективі буде зростати відносно його фактичного значення за 2022 р. Щодо зміни товарообороту порівняно із змодельованими даними, то його розмір зросте лише у 2023 р., а надалі буде скорочуватися.

ВИСНОВКИ

Оптова торгівля забезпечує збалансованість і розвиток виробничих підприємств і роздрібною торгівлі. Вона активно впливає на функціонування регіональних, місцевих і галузевих ринків. Поєднує процеси виробництва та споживання. Торговельна діяльність передбачає реалізацію товарів споживачам. При цьому кількісно-якісна оцінка товарної маси формує товарооборот. Традиційно, під товарооборотом розуміють розмір чистого доходу (виручки) від реалізації товарів. Основною його складовою є комерційний дохід у вигляді торговельних надбавок (знижок), які підприємець отримує від реалізації товарів за певний проміжок часу.

У першому розділі дипломної роботи проведено огляд літературних джерел щодо тлумачення категорії «товарооборот». В межах якого виділяється і оптовий товарооборот. Він характеризується обсягом торговельно-посередницьких операцій щодо купівлі-продажу споживчих товарів без будь-якої технологічної обробки. У роботі досліджено основні тенденції розвитку вітчизняних оптових торговельних підприємств та намічено заходи для покращення їх діяльності.

Результати аналізу торговельно-посередницької діяльності довели, що на ТОВ «КАРСОЙЛ» з 2017 р. по 2022 р. відбувається зростання більшості показників, крім вартості засобів праці та витрат на гривню оптового товарообороту. Це позитивно характеризує діяльність малого підприємства. Однак, у 2022 р. щодо попереднього ситуація вкрай жахлива. За останній рік зменшуються усі кількісні та якісні показники його роботи за винятком матеріаловіддачі. Майже на половину зменшився обсягу товарообороту та собівартість, що призвело до скорочення розміру валового прибутку на 23 %. Попри прибутковість роботи малого підприємства, розмір чистого прибутку у звітному році зменшився на 11 %. Погіршилась ефективність використання персоналу на 34 % та засобів праці на 30 %. Одночасно зросла ефективність

використання у торговельній діяльності предметів праці на 125 %. Попри скорочення на три особи чисельності працівників і робітників та фонду їх оплати праці залишається вкрай низьким рівень заробітної плати персоналу.

Зростання оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ» може відбуватися за рахунок його нарощування його розміру та покращення структури реалізації. У діяльність малого підприємства слід залучати певні інвестиційні кошти, удосконалити загальну стратегію та маркетингову-цінову політику на підприємстві. Значний спад обсягу оптового товарообороту у 2019 р. та 2022 р., зменшення темпів росту за усіма показниками за останній рік потребують пошуку нових шляхів покращення ситуації.

Нами пропонується здійснити економіко-математичне моделювання зміни оптового товарообороту засобами кореляційно-регресійного аналізу. Результатом проведеного дослідження є економетричні та трендові моделі його зміни, що побудовані на реальних даних про діяльність ТОВ «КАРСОЙЛ».

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначено вплив внутрішніх факторів: вартості запасів, середньооблікової чисельності персоналу та розміром власного капіталу на обсяг оптового товарообороту. Усі ці фактори чинять стимулюючий та досить значний вплив на зміну оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ». Між першим і третім факторами виявлено мультиколінеарність.

У результаті економетричного моделювання оптового товарообороту побудова трьох факторна модель (3.1). У ній найбільший вплив на його зміну здійснює чисельність працівників. Абсолютне значення параметра цієї моделі доводить, що за зростання на 1 % чисельності персоналу, обсяг оптового товарообороту зросте на 331 тис. грн. Значення коефіцієнта детермінації (0,9563) вказує на те, що на 96 % відібрані фактори впливають на зміну результативного показника. Одночасно, воно засвідчує адекватність побудованої моделі, за якою здійснено прогнозування оптового товарообороту торговельно-посередницького підприємства.

Також побудовано дві двох факторні моделі (3.2) та (3.3) та одну факторну модель (3.4). Вони теж мають високе значення коефіцієнта детермінації. Воно вказує на те, що на 91 % у моделі (3.2) затрати і середньооблікова чисельність персоналу, у моделі (3.3) власний капітал та чисельність працівників, а у моделі (3.4) лише чисельність персоналу чинять вплив на зміну оптового товарообороту торговельно-посередницького підприємства. У моделі (3.2) за скорочення на 1 % розміру запасів обсяг оптового товарообороту зросте на 0,43 тис. грн та на 486,3 тис. грн якщо збільшиться чисельність персоналу. У другій двох факторній моделі (3.3) через зменшення на 1 % розміру власного капіталу та зростання чисельності працівників обсяг оптового товарообороту збільшиться на 0,22 тис. грн та 480,17 тис. грн відповідно. У моделі (3.4) лише за зростання на 1 % чисельності працівників оптовий товарооборот зросте на 465,13 тис. грн. За достатньо високого значення коефіцієнта детермінації (0,91) та перевищення розрахункового значення критерію Фішера над його табличним значенням двох факторні моделі (3.2) та (3.3) і модель (3.4) є адекватними. Отже, за ними варто здійснювати прогнозування обсягу оптового товарообороту ТОВ «КАРСОЙЛ».

У роботі встановлено вплив часового фактору на зміну як розміру оптового товарообороту так і факторів, що чинять на нього вплив, за допомогою трендових моделей (3.5 – 3.8) за поліноміальною залежністю. Згідно коефіцієнта детермінації доведено суттєвий вплив часового фактору на зміну вартості запасів і власного капіталу. Майже на 60 % він впливає на зміну розміру оптового товарообороту та середньооблікової чисельності персоналу. Тому у подальшому трендові моделі використовувались для прогнозування значень обраних факторів на три майбутніх роки.

Результати прогнозування оптового товарообороту за функцією «TREND» та за трендовими залежностями довели, що прогнозне значення на наступні періоди завжди буде залежати від загальної тенденції його зміни протягом досліджуваного періоду. Прогнозування експертним шляхом дозволяє

коригувати (збільшувати у нашому випадку) значення обраних факторів на 1 %, що дозволить підвищити обсяг оптового товарообороту малого підприємства.

За використання трендового методу прогнозування, усі моделі, показали позитивну динаміку результуючого показника у майбутньому в порівнянні з фактичними даними. Проте, за цього методу прогнозування, обсяг оптового товарообороту у 2023 р. буде зростати, а у наступних два роки скорочуватися, порівняно із змодельованим його значенням у 2022 р.

За використання експертного методу ми здійснили припущення, про те що варто на 1 % підвищити вартість запасів і власного капіталу та щорічно приймати на роботу одного працівника. Це дозволить поступово збільшувати оптовий товарооборот, відносно його фактичного і змодельованого значення у 2022 р., за усіма побудованими моделями. На нашу думку, керівництву ТОВ «КАРСОЙЛ» слід запропонувати обидва варіанта прогнозування. Релевантність прийняття рішення буде залежати від динамічних умов розвитку торговельно-посередницького підприємства. Також на оптимальність управлінського рішення буде впливати обрана стратегія діяльності малого підприємства, розмір укладених контрактів та загальна економічна ситуація в країні.

Таким чином, нарощування обсягів оптового товарообороту малого підприємства дозволить покращити якісні показники його розвитку у перспективі.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Алексєєва Н. І. Сучасні проблеми та тенденції розвитку роздрібної торгівлі Донецької області / Н. І. Алексєєва // ПолтНТУ: Економіка і регіон № 4(41) – 2013. – С. 35–41.
2. Апопій В.В. Організація торгівлі: навч. посібник/ В.В. Апопій, І.П. Міщук, В.М. Ребицький, С.І. Рудницький, Ю.М. Хом'як. – Київ: Центр учбової літератури, 2005. – 616 с.
3. Апопій В.В. Сучасні проблеми та стратегічні пріоритети розвитку внутрішньої торгівлі України / В. В. Апопій // Вісник Донецького державного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2005. – № 4. – С. 145–153.
4. Белявцев М.І. Інфраструктура товарного ринку: навч. посібник / М. І. Белявцев, Л.В. Шестопалова – Київ : Центр навч. л-ри, 2005. – 410 с.
5. Бланк И. А. Торговый менеджмент / И. А. Бланк. – [2-е изд., перераб. и доп.] – Київ: Эльга, Ника-Центр. – 2009. – 784 с.
6. Верхоглядова Н.І. Роль і значення торгівлі для розвитку національного господарства України / Н.І. Верхоглядова, Р.С. Шостак // Ефективна економіка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>.
7. Височин І. В. Особливості товарообороту підприємства як економічного показника / І. В. Височин. // Ефективна економіка. – 2011. – № 5. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_8
8. Внутрішня торгівля в Україні: економічні умови ефективного розвитку: монографія / А. А. Мазаракі, І.О. Бланк, Л.О. Лігоненко та ін. – Київ: Нац. торг-екон. ун-т, 2006. – 195 с.
9. Внутрішня торгівля: регіональні аспекти розвитку: монографія / За ред. О. О. Шубіна, Я. А. Гончарука. – Донецьк; Львів: ДонНУЕТ, 2007. – 404 с.
10. Воронкова В. Г. Соціально-економічне прогнозування : [навч.

посібник] / В. Г. Воронкова. – Київ: Професіонал, 2004. – С. 6-16, 27-33, 47-57.

11. Гаєвська Я. К. Методи прогнозування в інноваційній діяльності / Я. К. Гаєвська, К. М. Друца, Л. В. Поврозіна // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – 2015. – № 28. – С. 85-90. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vsriakc_2015_28_17

12. Глущенко С. В. Методи прогнозування банкрутства в системі аналізу фінансово-економічних показників суб'єктів господарювання в Україні / С. В. Глущенко, С. В. Івахненко // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2012. – № 2. – С. 24-33.

13. Голошубова Н. А. Опт ХХІ століття: Концепція розвитку оптової торгівлі України / Н. А. Голошубова, В. М. Торопков, І. С. Луценко // Торгова справа. – 2006. – № 6. – С. 4–11.

14. Голошубова Н.О. Структурна перебудова торгівлі споживчими товарами в Україні / Н.О. Голошубова // Товари і ринки. – 2013. – № 1. – С. 16–28.

15. Грабовецький Б. Є. Економічне прогнозування та планування : [навч. посібник] / Б. Є. Грабовецький. – К.: ЦУЛ, 2003. – С. 8-11, 14-20.

16. Грабовецький Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посібник / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 281 с.

17. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельної діяльності: навч. посібник [Електронний ресурс]. – Київ: Центр учбової літератури, 2011. – 392 с. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/124-ekonomchniy-analz-torgovelnodiyalnost-grinv-bv.html>

18. Діяльність підприємств оптової торгівлі з 2005 р. по 2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

19. Діяльність ТОВ «КАРСОЙЛ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://opendatabot.ua/c/39792678>

20. Діяльність ТОВ «КАРСОЙЛ». – Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/39792678/

21. Домарадська Г. С. Прогнозування і макроекономічне планування: навч. посібник / Г. С. Домарадська, Т. М. Гладун, Р. В. Фещур. – Львів : Магнолія-2006, 2007. – 211 с.
22. Економіко-статистичне моделювання і прогнозування: навч. посібник / В. П. Кічор, Р. В. Фещур, В. В. Козик [та ін.]; Нац. ун-т «Львівськ. Політехніка». – Львів: Нац. ун-т «Львівськ. політехніка», 2007. – 154 с.
23. Економічний енциклопедичний словник: [у 2 т] / [С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій] ; за ред. С.В. Мочерного. – Львів : Світ, 2005. - Т. 1. – 2005. – 616 с.
24. Експрес-випуски «Оптова торгівля України у 2019 р., 2020р., 2021 р., 2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>.
25. Ільченко Н.Б. Тенденції розвитку підприємств оптової торгівлі в Україні / Н.Б. Ільченко // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2014. – Т. 19. – Вип. 2/3. – С. 132–136.
26. Ільчишен С. М. Передумови та інструменти дослідження внутрішнього ринку України [Електронний ресурс] / С. М. Ільчишен // Академічні візії. – Випуск 18/2023. – Режим доступу: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/353>
27. Касьяненко В. О. Моделювання та прогнозування економічних процесів. Конспект лекцій : [навч. посібник] / В. О. Касьяненко, Л. В. Старченко. – Суми: Університетська книга, 2006. – 184 с.
28. Крамченко Л.І. Статистика ринку товарів та послуг: [навч. посібник] / Л.І. Крамченко. – Львів, вид-во ЛКА, 2002. – 188 с.
29. Краснокутська Н.С. Характерні ознаки потенціалу торговельних підприємств в Україні / Н. С. Краснокутська // Вісник ДонНУЕТ. – 2008. – № 3 (39). – С. 192–199.
30. Крекотун С.А. Внутрішня торгівля України: проблеми та перспективи розвитку галузі / С.А. Крекотун, В.Я. Влялько // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 2 (45). – С.340-347.
31. Крикавський Є. В. Логістика: традиційні і нетрадиційні сфери

використання / Є. В. Крикавський, Р. Патора // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка», № 552, «Логістика». 2006. – С. 62–75.

32. Лагутін В. Д. Внутрішній ринок споживчих товарів: теорія розвитку і регулювання: монографія / В. Д. Лагутін. – Київ: КНТЕУ, 2008. – 327 с.

33. Лігоненко Л.О. Інвестиційна привабливість української торгівлі: реалії та перспективи [Електронний ресурс]: / Л. О. Лігоненко // Україна торгівельна. Імідж торгівлі та сервісу. – 2007. – Вип. 2. – Режим доступу: <http://www.who-is-who.com.ua>.

34. Лукінов І. І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя): монографія / І. І. Лукінов – Київ: НАН України. Ін-т економіки, 1997. – 455 с.

35. Мазаракі А. А. Економіка торговельного підприємства : [підруч. для вузів] / А. А. Мазаракі, Н. М. Ушакова, Л. О. Лігоненко. – Київ: «Хрещатик». – 1999. – 800 с.

36. Мамчин М. М. Теоретичні засади формування системи оптової торгівлі / М. М. Мамчин, В. Т. Лозинський, І. В. Прокопенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2015. – № 833. – С. 50-56. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPL_2015_833_10

37. Марцин В. С. Економіка торгівлі: підручник / В. С. Марцин – Київ: Знання, 2006. – 402с.

38. Методологічні рекомендації до методологічних основ та пояснень до позицій «Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД-2010)», затверджених наказом Держкомстату від 23.12.2011 № 396. – Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/statinf/torg/met.htm>

39. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підручник / [Геєць В. М., Клебанова Т. С., Черняк О. І., Іванов В. В., Дубровіна Н. А. та ін.] – Х. : ІНЖЕК, 2005. – 396 с.

40. Оксфордський економічний словник [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2022/>

41. Омелянович Л.О. Торгівля України: еволюційні зміни і сучасний

стан / Л. О. Омелянович // Україна торговельна. Імідж торгівлі та сервісу. – 2007. – Вип. 2. – С. 43–47.

42. Організаційно-правові питання торговельної діяльності: оптова і роздрібна торгівля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/DG120155>

43. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

44. Офіційний сайт НБУ[Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://bank.gov.ua/>.

45. Планування та прогнозування в умовах ринку : [навч. посібник] / Під заг. ред. Г. В. Воронкової. – Київ: Професіонал, 2006. – С. 526.

46. Присенко Г. В. Прогнозування соціально-економічних процесів : [навч. посібник] / Г. В. Присенко, Є. І. Равікович. – Київ: КНЕУ, 2005. – 380 с.

47. Проскурович О. В. Комп'ютерні технології економічного аналізу: навч. посібник / О. В. Проскурович, В. А. Бойчук. – Львів. : «Новий Світ–2000», 2012. – 310 с.

48. Равікович Є. І. Макроекономічне прогнозування : [навч. посібник] / Є. І. Равікович. – Київ:КНЕУ, 2003. – 139 с.

49. Рахман М. С. Аналіз ринку оптової торгівлі України / М.С. Рахман, Д. В. Прус [Електронний ресурс] // Бізнес Інформ. – 2020. – №7. – С. 154–160. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-154-160>

50. Савощенко А.С. Інфраструктура товарного ринку: навч. посібник / А.С. Савощенко – Київ: КНЕУ, 2005. — 336 с.

51. Система регулювання внутрішньої торгівлі України : монографія / [В.В. Апопій, І.М. Копич, О.Г. Біла та ін.] ; за ред. В.В. Апопія, І.М. Копича. – Київ : Академвидав, 2012. – 424 с.

52. Смольков О. А. Філософія: навч. посібник / О. А. Смольков – Львів: Магнолія Плюс, 2005. – 460 с.

53. Снитюк В. Є. Прогнозування. Моделі. Методи. Алгоритми : [навч. посібник] / В. Є. Снитюк. – Київ: Маклаут, 2008. – 364 с.

54. Сотник І.М. Проблеми і напрямки розвитку оптової торгівлі в Україні / І.М. Сотник, Т.П. Петренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua>.

55. Сотніченко О. А. Товарообіг країни та фактори, які на нього впливають [Електронний ресурс] / О. А. Сотніченко // Економіка та держав. – Київ: НУДПСУ, 2012. – № 3. – С. 94 - 96. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2012/27.pdf

56. Холод С. Б. Система продажів торговельних підприємств: пошук оптимального варіанта [Електронний ресурс] / С. Б. Холод, В. А. Павлова // Економіка та суспільство. – 2022. – № 37.– Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/1200-Текст%20статті-1153-1-10-20220427.pdf>

57. Трішкіна Н. І. Підвищення ефективності управління товаропостачанням на підприємствах оптової торгівлі / Н. І. Трішкіна // Молодий вчений. – 2014. – № 12 (15). – С. 140–143.

58. Шостак Л. В. Розвиток Інтернет-бізнесу як важливого елементу комунікацій в логістиці [Електронний ресурс] / Л. В. Шостак, А. М. Мохнюк // Інфраструктура ринку. – 2021. – № 60. – С. 123-128. – Режим доступу: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2021/60_2021/25.pdf

59. Яцун Л.М. Тенденції розвитку роздрібною торговою мережі / Л. М. Яцун, Г. С. Винокурова // Економічний простір. – 2009. – № 22/2. – С. 79–87

60. Яцура В. В. Соціально-економічне прогнозування : [навч. посібник] / В. В. Яцура, О. С. Сенишин, М. О. Горинь. – Львів, 2010. – 412 с.

ДОДАТОК А

Таблиця А – Баланс ТОВ «КАРСОЙЛ»

Актив	Роки					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I. Необоротні активи						2,8
залишкова вартість						2,8
первісна вартість						2,8
накопичена амортизація						0
залишкова вартість	49,6	9,1	6,4	21,7	31,1	23,6
первісна вартість	99,3	111,9	124,2	143,1	172	82,5
знос	49,7	102,8	117,8	121,4	140,9	58,9
Усього за розділом I	49,6	9,1	6,4	21,7	31,1	26,4
II. Оборотні активи Запаси:	148,8	161	159,9	251,6	462,3	724,6
виробничі запаси						
незавершене виробництво						
готова продукція	148,8	161	159,9	251,6	462,3	724,6
товари						
Векселі одержані						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	55,7	71,8	72,1	17,2	14,2	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
з бюджетом				2	21,8	36
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,7	0,2				
Поточні фінансові інвестиції	0		0	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти	0,2	1,7	8	81,3	171,1	39
Інші оборотні активи	0,6					5,8
Усього за розділом II	206	234,7	240	352,1	669,4	805,4
Баланс	255,6	243,8	246,4	373,8	700,5	831,8
Пасив	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I. Власний капітал						
Статутний капітал	1	1	1	1	1	1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	71,4	116,8	123,4	229,2	541,8	769
Усього за розділом I	72,4	117,8	124,4	230,2	542,8	770
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	174,5	108,5	87	142,1	155,8	59,9
Поточні зобов'язання за розрахунками:						
з бюджетом	6,4	11,5	2,1			
зі страхування			1,6			
з оплати праці			6			
Інші поточні зобов'язання	2,3	6	25,3	1,5	1,9	1,9
Усього за розділом IV	183,20	126,00	122,00	143,60	157,70	61,80
Баланс	255,60	243,80	246,40	373,80	700,50	831,80

ДОДАТОК Б

Таблиця Б – Звіт про фінансові результати ТОВ «КАРСОЙЛ»

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ	Рік					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1340,5	1565,0	1475,7	3181,7	4910,7	2612,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1054,2	1206,1	1171,0	2625,3	3938,2	1863,3
Валовий прибуток	286	359	305	556	973	749
Інші операційні витрати	260,20	303,50	297,20	452,70	660,30	472,20
Фінансові результати від операційної діяльності прибуток	26,10	55,40	7,50	103,70	312,20	277,10
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	26,1	55,4	7,5	103,7	312,2	277,1
Податок на прибуток від звичайної діяльності	4,70	10,00	1,30	18,70	56,20	49,90
Чистий прибуток (+), збиток (-)	21,4	45,4	6,2	85	256	227,2